

សំណួរល្អ ចម្លើយល្អ

Good Question, Good Answer

- តើព្រះពុទ្ធសាសនាជាអ្វី?
- គោលគំនិតជាមូលដ្ឋានរបស់
ព្រះពុទ្ធសាសនា
- ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយនឹងគំនិត
បូជាអាទិទេព
- និច្ចសីល ឬ សីល ៥
- ការកើតម្តងទៀត
- សមាធិ
- បញ្ញា និង សេចក្តីមេត្តា
- ម័សវិរក្តិ ឬ ការមិនបរិភោគសាច់
- សំណាងល្អ និងសំណាងអាក្រក់
- ការក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន

និពន្ធដោយ ព្រះមហាថេរៈ ស. ធម្មិក

បកប្រែដោយ ព្រះតិក្ខុវណ្ណនារោ ស. សុតិណ

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

For Free Distribution
and Sponsored by

Bandar Utama Buddhist Society and Malaysian Buddhist Friends

ភាគ ១

តើអ្វីគឺជាព្រះពុទ្ធសាសនា?

ប្តូ. តើព្រះពុទ្ធសាសនាជាអ្វី?

វិ. ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធសាសនាមានប្រភពពីពាក្យថា អោរិ ដែលមានន័យថា ត្រាស់ដឹង ហើយព្រះពុទ្ធសាសនាជាទស្សនវិជ្ជានៃការត្រាស់ដឹង។ ទស្សនវិជ្ជា នេះមានប្រភពមកពីបទ ពិសោធន៍ពិតរបស់សិទ្ធក្តោត្តមដែលគេស្គាល់ថាជាព្រះពុទ្ធពេលព្រះអង្គត្រាស់ដឹងក្នុងព្រះជន្មយុ ៣៥ព្រះវស្សា។ ព្រះពុទ្ធសាសនាឥឡូវនេះមានអាយុ២៥០០ឆ្នាំ^១ ហើយមានសាសនិកជនជាង ៣០០លាននាក់ទូទាំងពិភពលោក។ ១០០ឆ្នាំកន្លងមកទៅព្រះពុទ្ធសាសនាបានក្លាយជា ទស្សនវិជ្ជាសំខាន់របស់អាស៊ី ប៉ុន្តែបានកំពុងបង្កើនសាសនិកយ៉ាង ច្រើននៅអឺរ៉ុប អូស្ត្រាលី និងអាមេរិក។

ប្តូ. ដូច្នេះ តើព្រះពុទ្ធសាសនាត្រាស់តែជាទស្សនវិជ្ជាឬ?

វិ. ពាក្យទស្សនវិជ្ជាមកពីពាក្យពីរម៉ាត់គឺ ឃឺឡ មានន័យថាស្រឡាញ់ និងសូហ្វ្យ មាន ន័យថាបញ្ញា។ ដូច្នេះទស្សនវិជ្ជាគឺស្រឡាញ់បញ្ញាឬ ស្រឡាញ់និងបញ្ញា អត្ថន័យទាំង ពីរបញ្ជាក់នូវភាពសុក្រឹតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនយើងថាចូរព្យាយាម អភិវឌ្ឍន៍កិត្តិយសអោយខ្ពស់បំផុតដើម្បីស្វែងយល់អោយច្បាស់លាស់។ ហើយបង្រៀនផង ដែរអោយយើងអភិវឌ្ឍន៍ មេត្តាចម្រើនករុណាធម៌ ដូច្នេះយើងអាចជាមិត្តពិតប្រាកដរវាងសត្វ

¹ នេះជាអាយុឆ្នាំពេលដែលអ្នកនិពន្ធសរសេរសៀវភៅនេះ សព្វថ្ងៃគឺ ព.ស.២៥៥០
Writer: Bhikkhu S.Dhammika - 1 - Translator: Bhikkhu S.Vodano

លោកទាំងអស់។ ដូច្នោះព្រះពុទ្ធសាសនាអាចជាទស្សនវិជ្ជាតែជាឧត្តមទស្សនវិជ្ជា។

ធុ. តើនរណាជាព្រះពុទ្ធ?

វិ. ក្នុងឆ្នាំ៦២៣មុនគ្រឹស្តសករាជ ព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គបានប្រសូត្រឡើងក្នុងរាជ ត្រកូលភាគខាងជើងប្រទេសឥណ្ឌា។ ព្រះអង្គធំធាត់នៅលើគំនរទ្រព្យនិងលោកិយសុខ តែ ជាចុងក្រោយព្រះអង្គឆ្លងយល់ថាសុវត្ថិភាពនិងសេចក្តីសុខផ្លូវលោកមិនអាចធានាដល់សេចក្តី សុខពិតប្រាកដឡើយ។ ព្រះអង្គត្រូវបានជំរុញអោយគិតយ៉ាងខ្លាំងនូវសេចក្តីទុក្ខដែលប្រទះ ជុំវិញខ្លួន ហើយគិតនឹងត្រួសត្រាយផ្លូវទៅរកសេចក្តីសុខពិតប្រាកដរបស់មនុស្សជាតិ។ លុះព្រះជន្ម ២៩ព្រះវស្សាព្រះអង្គបានចេញចាកព្រះរាជមហេសីនិងបុត្រហើយតាំងទីសេនាសន្ទម៉ែពោះពាទា ត្រូបប្រៀនសាសនាឡើយនៅសម័យនោះដើម្បីរៀនសូត្រពីពួកគេ។ ត្រូវទាំងអស់នោះបង្រៀន ស្ទើរតែអស់នូវចំណេះវិជ្ជា ប៉ុន្តែព្រះអង្គមិនចេះវិជ្ជាណាមួយដែលជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខហើយ និងវិធីដើម្បីយកជំនះលើសេចក្តីទុក្ខនោះឡើយ។ ជាចុងក្រោយបន្ទាប់ពីចំណាយពេលរៀនសូត្រ ៦ព្រះវស្សា មានតែសមាធិទេដែលព្រះអង្គបានពិសោធន៍និងជាមាតិកាទំលាយនូវអវិជ្ជាហើយ ព្រះអង្គបានយល់ពីហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខភ្លាមៗ។

ពីពេលនោះរហូតមក គេហៅព្រះអង្គថាព្រះពុទ្ធមានន័យថាអ្នកត្រាស់ដឹង។ ព្រះ អង្គចំណាយពេល៤៥ឆ្នាំទៀតដោយព្រះអង្គបានត្រាច់ចរជុំវិញឥណ្ឌាខាងជើងដើម្បីបង្រៀន អ្នកដទៃនូវអ្វីដែលបានរកឃើញ។ ខន្តិធម៌និងករុណាធម៌របស់ព្រះអង្គមានលក្ខណៈជា ប្រវត្តិសាស្ត្រហើយព្រះអង្គមានសារៈរាប់ពាន់សែននាក់។ ក្នុងព្រះព្រះជន្ម៨០ព្រះវស្សា ទោះបីជារាជញាតិក៏ដោយ ក៏ព្រះអង្គមានសេចក្តីសុខនិងសេចក្តីស្ងប់យានទៅរកបរិនិព្វាននៅ ទីបំផុត។

ឆ្ល. តើព្រះពុទ្ធជាអាទិទេព(god) ឬ?

វិ. ទេ, ព្រះពុទ្ធមិនមែនជាអាទិទេពទេ។ ព្រះអង្គមិនដែលអះអាងថាព្រះអង្គជាអាទិទេព ជាបុត្ររបស់អាទិទេព ឬជាអ្នកនាំសាររបស់អាទិទេព។ ព្រះអង្គជាបុរសដែលបានធ្វើអោយបរិបូរដោយព្រះអង្គឯងហើយបង្រៀនថាបើយើងដើរតាមគំរូព្រះអង្គ យើងអាចនឹងបរិបូរដោយខ្លួនយើងផ្ទាល់ផងដែរ ។

ឆ្ល. បើព្រះពុទ្ធមិនមែនជាអាទិទេពទេ ចុះហេតុអ្វីប្រជាជនគោរពបូជាព្រះអង្គ?

វិ. មានវិធីបូជាខុសគ្នាច្រើនយ៉ាង។ ពេលនរណាម្នាក់បូជាអាទិទេពពួកគេកោតសរសើរទៅបុត្រនិងទៅតា សែនសំណែននិងប្រាថ្នាប្លង់ស្នូង ជឿជាក់ថាអាទិទេពនឹងព្រាហ្មសរសើរ ទទួលនូវសំណែននិងតបស្នូងនូវពាក្យប្លង់ស្នូងរបស់គេ។ ពុទ្ធសាសនិកជននឹងមិនទំលើយឬផ្អាកផ្អួលទៅតាមការបូជាបែបនេះទេ។ ការបូជាម្យ៉ាងទៀតគឺពេលយើងសំដែងសេចក្តីគោរពចំពោះនរណាម្នាក់ឬវត្ថុអ្វីម្យ៉ាងដែលយើងលើកសរសើរ។ ពេលត្រូវដើរចូលថ្នាក់រៀនយើងក្រោកឈរឡើង ពេលយើងជួបឥស្សរជនណាម្នាក់យើងជំរាបសួរ ពេលភ្លេងជាតិកំពុងបន្លេងយើងគំនាប់គោរព។ ទាំងអស់នេះគឺឥរិយាបថនៃការគោរពនិងបូជានិងចង្អុលប្រាប់នូវការកោតសរសើររបស់យើងសំរាប់មនុស្សនិងវត្ថុទាំងឡាយ។ នេះជាប្រភេទនៃការបូជាដែលពុទ្ធសាសនិកជនបដិបត្តិ។ ព្រះពុទ្ធបដិមាដែលមានព្រះហស្តដាក់យ៉ាងស្រាលនៅលើភ្លៅនិងស្នាមញញឹមប្រកបដោយករុណាធម៌លើកយើងអោយព្យាយាមអភិវឌ្ឍន៍សុខសន្តិភាពនិងសេចក្តីស្រឡាញ់នៅក្នុងខ្លួនយើង។ ក្តិនក្រអូបរបស់គូបរលឹកយើងឱ្យជ្រួតជ្រាបនូវកំឡាំងនៃគុណធម៌,

ភ្លើងទៀតរំលឹកយើងដល់ពន្លឺនៃចំណេះដឹង និងផ្កាដែលស្រស់មួយរំពេចក៏ស្ងួតស្រពោនទៅរំលឹក
យើងនូវធម៌អនិច្ចក៏មិនទៀង។ ពេលយើងសំពះ យើងសំដែងនូវការដឹងគុណចំពោះព្រះពុទ្ធ
សំរាប់អ្វីដែលព្រះអង្គបានបង្រៀននូវសច្ចធម៌ពិតរបស់ព្រះអង្គ។ នេះគឺជាធម្មជាតិធម្មតានៃការ
គោរពបូជារបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។

ធុ. តែខ្ញុំបានឮគេនិយាយថាពុទ្ធសាសនិកជនគោរពបូជារូបសំណាក ។

វិ. ពំណែលដូច្នោះជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវការយល់ខុសរបស់មនុស្សដែលធ្វើដូច្នោះ។ រមែន
នុក្រមកំណត់និយមន័យពាក្យរូបសំណាកថា រូបគំនូរឬរូបបរិមាដែលគេគោរពបូជាដូចជា
អាទិទេព។ ដូចដែលយើងបានឃើញយ៉ាងច្បាស់ថាពុទ្ធសាសនិកជនមិនជឿថាព្រះពុទ្ធជា
អាទិទេព ដូច្នោះតើគេអាចជឿថាកំណត់ឈើឬក៏ដុំដែកជាអាទិទេពឬ? សាសនាទាំង
អស់ប្រើប្រាស់និមិត្តសញ្ញា ជំនួសអោយគំនិតផ្សេងៗគ្នា។ សាសនាគោរព យិង-យ៉ាងប្រើ
ជានិមិត្តសញ្ញា សហវិជ្ជមានរវាងវត្ថុពីរផ្សេងៗគ្នា។ ក្នុងសាសនាសិក ដារប្រើតំណាងអោយ
ការតស៊ូខាងចិត្តវិញ្ញាណ។ ក្នុងសាសនាគ្រិស្តត្រីគឺប្រើតំណាងអោយការលះ បង់របស់យេស៊ូ។
ហើយក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាពុទ្ធបរិមាជាការរំលឹកផងដែរ ដល់អាណាចក្ររបស់មនុស្សក្នុងព្រះ
ពុទ្ធវចនៈ នូវសច្ចភាពពិតដែលថាព្រះពុទ្ធសាសនាគឺយកមនុស្សជាធំ មិនមែនយកអាទិទេព
ជាធំទេនូវអ្វីដែលយើងត្រូវតែសំឡឹងមើលខ្លួនឯងមិនមែនត្រឹមតែស្វែងរកសុក្រិតភាពនិងការយល់
ដឹងដូច្នោះ ការនិយាយថាពុទ្ធសាសនិកជនគោរពបូជារូបសំណាកជារឿងមិនត្រឹមត្រូវ។

៥. បើព្រះពុទ្ធសាសនាប្តូរចុះហេតុអ្វីប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះក្រីក្រម្ល៉េះ?

៦. ប្រសិនបើភាពក្រីក្រដែលអ្នកនិយាយជាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច វាជារឿងពិតដែលថាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះក្រីក្រមែន។ តែបើភាពក្រីក្រដែលអ្នកនិយាយជាផ្នែកគុណភាពជីវិតពេលនោះប្រហែលជាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះពិតជាមាន។ ឧទាហរណ៍ សហរដ្ឋអាមេរិកជាប្រទេសដែលមានខ្លាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចហើយមានអំណាចតែកំរិតការប្រព្រឹត្តអាជ្ញាកម្មជាប្រទេសមួយដែលខ្ពស់ជាងគេបង្អស់ក្នុងពិភពលោក មនុស្សចាស់ជរារាប់លាននាក់ត្រូវបានកូនទាំងឡាយបំបែបបង់ចោល ហើយស្លាប់យ៉ាងអណោចអអមក្នុងកោម្មារក្សាម្នាក់ៗក្នុងផ្ទះជនជរាចំណែកអំពើហិង្សានិងការប្រព្រឹត្តបំពានលើក្មេងជាបញ្ហាធំបំផុត។ ចុងក្រោយនៃជីវិតអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយក្នុងចំណោមបីគឺការលែងលះគ្នា ហើយមានបង្ហាញរូបអាសត្រាមពេញពាស។ មានក្នុងលក្ខណៈយុយកាក់ តែប្រហែលជាត្រកូលក្នុងលក្ខណៈនៃគុណភាពជីវិត។

ឥឡូវនេះបើអ្នកក្រលេកមើលប្រទេសដែលប្រកាន់ខ្ជាប់នឹងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះ អ្នកនឹងជួបប្រទះនូវទិដ្ឋភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង។ ឪពុកម្តាយជាទេវបុគ្គលដែលបុត្រធីតាត្រូវគោរពកោតខ្លាច អាត្រាអាជ្ញាកម្មមានកំរិតទាបបំផុតការលែងលះប្តីប្រពន្ធនិងអត្តឃាតកម្រនឹងមាន ហើយតំលៃខាងប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ដូចជាភាពទន់ភ្លន់ សន្តានចិត្តល្អ ការទទួលរាក់ទាក់ចំពោះអ្នកខាងក្រៅ ការអត់ធ្មត់ និងការរកិច្ចចំពោះអ្នកដទៃ នៅតែបដិបត្តិយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់។ និយាយតាមសេដ្ឋកិច្ចអាចមានការថយក្រោយ តែគុណភាពជីវិតប្រហែលជាខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបើប្រៀបធៀបជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម។

តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយបើយើងកាត់សេចក្តីអោយបានច្បាស់ចំពោះប្រទេសដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងរឿងសេដ្ឋកិច្ចតែម្យ៉ាង ប្រទេសមួយដែលមានអត្រាការធំធាត់

ខាងសេដ្ឋកិច្ចនិងមានជាងគេបង្អស់ក្នុងពិភពលោកបច្ចុប្បន្នគឺប្រទេសជប៉ុនដែលប្រជាជន៩៣ភា
ពរយហៅខ្លួនឯងថាជាពុទ្ធបរិស័ទ ។

ឃុ. បើដូច្នោះចុះហេតុអ្វីយើងមិនដែលឮជាញឹកញាប់ទេអំពីកម្មវិធីសង្គ្រោះសង្គមពីក្រុម
សាសនិកជនទាំងឡាយ?

វិ. ប្រហែលព្រោះថាពុទ្ធសាសនិកជនហាក់បីដូចមិនចង់លើកកំពស់អំពើល្អដែលគេធ្វើ។
ច្រើនឆ្នាំកន្លងទៅហើយ មេដឹកនាំព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិ ជប៉ុនឈ្មោះ**និកកូ ណិវាណូ**
បានទទួលរង្វាន់នីមន្តុតសំរាប់កិច្ចការលើកកំ ពស់សាមគ្គីធម៌ផ្ទៃក្នុងសាសនា។ ដូចគ្នាដែរ
ព្រះភិក្ខុសង្ឃថៃពេលថ្មីៗនេះបានទទួលរង្វាន់ម៉ែកសែសែដែលគួរអោយកោតសរសើរសំរាប់
សេចក្តីសំរេចដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នូវរឿងកំណាត់ថ្នាំញៀនរបស់ព្រះអង្គ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៧ ភិក្ខុសង្ឃថៃមួយអង្គទៀតឈ្មោះ**ព្រះតេជគុណខន្តិយពី វ៉ាត**
បានទទួលរង្វាន់សន្តិភាពក្មេងរបស់ណែរវេ សំរាប់ការងារច្រើនឆ្នាំរបស់ព្រះអង្គក្នុងការជួយ
ក្មេងអនាថាក្នុងតំបន់ដាច់ស្រយាល។ ហើយចុះអំពីគំរោងកិច្ចការសង្គមដ៏ធំសំរាប់បំរើជន
ក្រីក្រតណ្ហាដែលដំណើរការដោយក្រុមព្រះភិក្ខុសង្ឃមកពីប្រទេសអឺរ៉ុប?។ ពួកគេបានកសាង
សាលារៀនមជ្ឈមណ្ឌលលើកកំពស់ស្មារតីក្មេង អគារឱសថាល័យនិងរោងចក្រឧស្សាហកម្ម
ខ្នាតតូចសំរាប់លើកស្ទួយគុណភាពជីវិតពួកគេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនមើលឃើញការធ្វើទានដល់
អ្នកដទៃជាការសំដែងការបដិបត្តិខាងផ្លូវសាសនារបស់ខ្លួនដូចគ្នានឹងការបដិបត្តិរបស់សាសនា
ដទៃ តែពួកគេគិតថាវាត្រូវតែធ្វើដោយសទ្ធាហើយ មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង។ ដូច្នេះ
អ្នកនឹងមិនឮច្រើនអំពីកិច្ចការធ្វើបុណ្យទានរបស់ពួកគេ។

៥. ហេតុអ្វីបានជាមានព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយប្លែកៗគ្នាច្រើនម្ល៉េះ?

៦. មានស្ករប្រភេទផ្សេងៗជាច្រើន ដូចជាស្ករក្រហម ស្ករស ស្ករដុំ ស្ករទឹកស្អាត និងស្ករលាបកាដឹម តែទាំងអស់នោះគឺជាស្ករហើយវាមានរសជាតិផ្អែមដូចគ្នា។ វាត្រូវបានផលិតចេញពីទំរង់ផ្សេងៗគ្នា ដូច្នេះវាក៏អាចប្រើបានច្រើនយ៉ាងផ្សេងពីគ្នាដែរ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏ដូចគ្នាដែរគឺមាននិកាយចេរវាទ និកាយហ្សេន និកាយសុខាវតិ និកាយយោគៈ និងនិកាយជិវញ្ញាណ តែនិកាយទាំងអស់នោះគឺព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយមានរសជាតិតែមួយដូចគ្នាគឺ រសជាតិនៃការអស់ទោនូវសេចក្តីទុក្ខទាំងពួង។

ព្រះពុទ្ធសាសនាបានវិវត្តន៍ជាទំរង់ផ្សេងៗគ្នា ដូច្នេះព្រះពុទ្ធសាសនាអាចសំរាប់ជាមួយវប្បធម៌ផ្សេងៗគ្នាដែលមានរួចមកហើយ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានសំរាប់សំរួលសាចុះសាឡើងច្រើនសតវត្សន៍ដែលអាចស្ថិតស្ថេរសំរាប់ជាមួយនឹងអនុជនជំនាន់ថ្មីជាបន្តបន្ទាប់។ បើមើលពីខាងក្រៅឃើញថាព្រះពុទ្ធសាសនាមាននិកាយច្រើនដែលហាក់ដូចជាខុសគ្នាតែមជ្ឈត្តិកនៃនិកាយទាំងអស់នោះគឺ អរិយសច្ច៤និងអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨។ សាសនាធំៗរួមទាំងព្រះពុទ្ធសាសនាបានបែកខ្ញែកជាក្រុមនិងនិកាយ។ តែនិកាយផ្សេងៗគ្នារបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនដែលបង្កអោយមានសង្គ្រាមរវាងគ្នាឡើយហើយរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននិកាយសាសនាទាំងអស់នោះនៅតែទៅមកកត់រវាងវត្តនិងវត្តនិងមានការបដិបត្តិសាសនាពិធីរួមគ្នា។ ខន្តិធម៌និងការយោគយល់គ្នាដូច្នេះគឺកម្រនឹងរកបានណាស់ ។

៥. តើព្រះពុទ្ធសាសនាមានលក្ខណៈជាវិទ្យាសាស្ត្រទេ?

៦. មុននឹងឆ្លើយនូវសំណួរនេះវាជាការប្រសើរណាស់ដើម្បីកំណត់និយមន័យពាក្យវិទ្យាសាស្ត្រ។ តាមវចនានុក្រមវិទ្យាសាស្ត្រមានន័យថា ចំណេះ

ដឹងដែលអាចបង្កើតជាប្រព័ន្ធដែលអាស្រ័យកត្តាពិតដែលអាចពិសោធន៍ និង ឃើញច្បាស់បាន ហើយថ្លែងទៅតាមច្បាប់ធម្មជាតិទូទៅ ជាសាខាចំណេះដឹងម្យ៉ាងដែលអាចសិក្សានូវសភាវៈ ពិតបាន។ មានទ្រឹស្តីខ្លះរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមិនសមស្របទៅតាមនិយមន័យនេះ តែពាក្យប្រៀនប្រដៅដែលសំខាន់ បំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាគឺអរិយសច្ច៤ដែលមានលក្ខណៈ ជាវិទ្យាសាស្ត្រខ្លាំងបំផុត។

អរិយសច្ចៈទី១ សេចក្តីទុក្ខគឺការពិសោធន៍ដែលយើងអាចកំណត់និយមន័យ ធ្វើការ ពិសោធន៍និងវាស់វែងបាន។ **អរិយសច្ចៈទី២** បង្ហាញថាសេចក្តីទុក្ខមានសារហេតុតាមធម្មជាតិ គឺសេចក្តីចង់បានដែលជាហេតុអាចកំណត់និយមន័យធ្វើការពិសោធន៍និងវាស់វែងបាន។ គេមិន អាចបង្កើតការព្យាយាមពន្យល់សេចក្តីទុក្ខទៅនឹងគំនិតខាងបរមត្ថទស្សនវិជ្ជាឬទេវកថាទេ។ យោងតាម**អរិយសច្ចៈទី៣**សេចក្តីទុក្ខនឹងអាចបំបាត់បានដោយមិនអាស្រ័យទៅលើសភាវៈអស្ចារ្យ ណាមួយ ដោយជំនឿ ឬដោយការអង្វរករឬសូត្រ តែសាមញ្ញបំផុតដោយការកំចាត់នូវ សារហេតុរបស់វាចោល។ នេះគឺឃើញជាក់ច្បាស់ដោយខ្លួនឯង **អរិយសច្ចៈទី៤**គឺមាតិកាទៅ រកការរំលត់នូវទុក្ខ ជាថ្មីម្តងទៀតជាគោលការណ៍ ដែលមិនអាស្រ័យបរមត្ថទស្សនវិជ្ជា ទាល់តែសោះ តែអាស្រ័យលើការបដិបត្តិត្រូវ ហើយបើកទូលាយសំរាប់អ្នកបដិបត្តិ ពិសោធន៍មើលម្តងហើយម្តងទៀត។ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទទួលស្គាល់នូវគំនិតជឿលើសភាវៈ អស្ចារ្យដូចគ្នានឹងវិទ្យាសាស្ត្រដែរ ហើយពន្យល់នូវសារហេតុនិងបាតុភូត របស់ចក្រវាឡ ដោយ សំអាង លើច្បាប់ធម្មជាតិទាំងអស់នេះឈរនៅលើការបង្ហាញនូវចិត្តវិញ្ញាណនៃវិទ្យាសាស្ត្រ។ បន្ថែមលើនេះទៀតពាក្យទន្ទានជាញឹកញាប់របស់ព្រះពុទ្ធដែលមិនអោយយើងជឿទាំងអង្គ ឯងល់ តែគួរចោទសួរខ្លះ ត្រួតពិនិត្យ ស៊ើបអង្កេត និងសំអាងលើការពិសោធន៍ដោយខ្លួន ឯង ដោយមានបន្តិទៅទ្រឹស្តីវិទ្យាសាស្ត្រនិយាយថា ' *ចូរកុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមការ*

ប្រកាសដំណឹងល្អប្រទេសទំនៀមទំលាប់, ចូរកុំបណ្តោយខ្លួនភ្ញើទៅតាមពាក្យចាមអារាម ឬគម្ពីរ
សក្តិសិទ្ធិ កុំបណ្តោយខ្លួនភ្ញើទៅតាមពាក្យបំផ្លើសឬគ្រាន់តែតក្កៈ កុំបណ្តោយខ្លួនភ្ញើ
ទៅតាមភាពអតតិកាមការសង្កេតឬដោយសមត្ថភាពដែលសំដែងចេញរបស់មនុស្ស និងកុំ
បណ្តោយខ្លួនភ្ញើទៅតាមគំនិតថាគាត់ជាគ្រូរបស់យើង។ តែបើនៅពេលខ្លួនអ្នកផ្ទាល់ដឹងថាវត្ថុ
នេះល្អដែលមិនអាចបំភាន់បាន ដែលលើកសរសើរដោយបណ្ឌិត ហើយពេលបានបដិបត្តិនឹង
សង្កេតឃើញថាវានាំទៅរកសេចក្តីសុខ ដូច្នោះចូរឃើញតាមវត្ថុនោះចុះ។ ដូច្នោះ
យើងអាចនិយាយថា ថ្វីបើព្រះពុទ្ធសាសនាមិនមែនជាវិទ្យាសាស្ត្រទាំងស្រុង តែតាមសេចក្តី
ពិតគឺមានសំលេងជាវិទ្យាសាស្ត្រខ្លាំងហើយមានលក្ខណៈជាវិទ្យាសាស្ត្រជាងសាសនាដទៃ។ វា
ជាការឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់ថា លោកអាល់ប៊ែតអែស្តាញ ជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដ៏ល្បីល្បាញម្នាក់
ក្នុងសតវត្សរ៍ទី២០និយាយអំពីព្រះពុទ្ធសាសនាថា "សាសនានៃអាណាគតគឺជាសាសនាសាកល។
អាចពុះពារជំនះលើវត្តមានអាទិទេព្យនិងរៀសផុតពីគំនិតទិដ្ឋិនិយមនិងទេវវិទ្យា។ គ្រប់ដណ្តប់
ទាំងសភាវៈធម្មជាតិ និងចិត្តវិញ្ញាណវាអាចមានគោលបំបរលើវិញ្ញាណខាងសាសនា ដែល
ផុសឡើងពីបទពិសោធន៍លើវត្ថុទាំងអស់ទាំងធម្មជាតិនិងចិត្តវិញ្ញាណនិងកត្តារួមដំបាក់លាក់។
បើមានសាសនាណាមួយអាចគ្រប់គ្រងលើតម្រូវការរបស់វិទ្យាសាស្ត្រសម័យទំនើបថ្មីនោះបាន គឺ
ព្រះពុទ្ធសាសនា។

ភាគ ២

គោលគំនិតជាមូលដ្ឋានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា

បុ. តើខ្លឹមសារសំខាន់នៃពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធគឺអ្វី?

វិ. ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងអស់មានអរិយសច្ច៤ជាស្នូល ដូចគ្នានឹង ខ្នងកង់និងកាំកង់មានដុំកង់ជាស្នូល។ គេហៅថាបួនពីព្រោះមានបួនក្នុងចំណោមស្នូលទាំង នោះ។ គេហៅថាអរិយៈពីព្រោះគេចង់លើកកម្ពស់បុគ្គលណាមួយលំដាប់នូវធម៌ទាំងបួននោះ ហើយ គេហៅថាសច្ចៈពីព្រោះជាសេចក្តីពិតនិងអោបក្រសោបជាមួយសេចក្តីពិតជានិច្ច។

បុ. តើអរិយសច្ច៩គឺអ្វី?

វិ. អរិយសច្ច៩គឺជីវិតដែលប្រទះតែសេចក្តីទុក្ខ។ ដើម្បីមានជីវិតអ្នកច្បាស់ជាមានទុក្ខ។ វាមិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបានដែលថាជីវិតរស់នៅមិនដែលប្រឈមមុខនឹងសេចក្តីទុក្ខនោះ។ យើង ត្រូវតែឆ្លងកាត់សេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវកាយដូចជាឈឺ រឺ រឺ រឺ ការនឿយហត់ ចាស់ជរានិងសេចក្តី ស្លាប់នៅទីបញ្ចប់ ហើយយើងត្រូវតែឆ្លងកាត់សេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តដូចជាភាពឯកោងការ ការព្រួយកង្វល់ ការភិតភ័យ ការត្រូវត្រូវ ការអស់សង្ឃឹម និងសេចក្តីខឹងជាដើម។

បុ. តើនេះមិនមែនជាលក្ខណៈទុក្ខដ្ឋិនិយមឬ?

វិ. វចនានុក្រមអោយនិយមន័យទុក្ខដ្ឋិនិយមថា ការទំលាប់គិតដែលទោរទន់ទៅលើ អ្វីដែលអាក្រក់នឹងកើតឡើងឬ ជំនឿដែលថាអំពើអាក្រក់មានឥទ្ធិពលជាងអំពើល្អ។ ព្រះ

ពុទ្ធសាសនាមិនបានបង្រៀនគំនិតទាំងអស់នោះទេ។ តែក៏មិនបដិសេធន៍ថាសេចក្តីសុខមិនមាន
នោះដែរ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាឱបាយាងសាមញ្ញថាដើម្បីមានជីវិតគឺដើម្បីពិសោធន៍នូវសេចក្តី
ទុក្ខទាំងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្តដែល គេមិនអាចបដិសេធន៍ដោយការអធិប្បាយអោយងាយយល់
នោះ។ គោលគំនិតសំខាន់នៃសាសនាភាគច្រើនគឺទៅរកថា រឿងព្រេង ឬជំនឿដែលពិបាក
ឬក៏មិនអាចពន្យល់បញ្ជាក់បាន។ ព្រះពុទ្ធសាសនាចាប់ផ្តើមពីការធ្វើបទពិសោធន៍មួយជាហេតុ
ការណ៍ពិតដែលមិនអាចក្លែងបន្លំបានជារៀងរាល់ថ្ងៃដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាស្គាល់មកពីការបានធ្វើការ
ពិសោធន៍និងកំពុងរៀនយល់ដឹងអំពីអោយបាន។ ដូច្នេះព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាសាកល
ដ៏ពិតពិជ្រោះបានជ្រៀតជ្រួលទៅក្នុងភាពត្រឹមត្រូវនៃសារគ្មានរបស់បច្ចេកបុគ្គលម្នាក់ៗគ្រប់ទាំងអស់
ជាមួយនឹងសេចក្តីទុក្ខនិងវិធីដើម្បីពន្លត់ទុក្ខបាន។

ធុ. តើអរិយសម្បត្តិ២២គឺអ្វី?

វិ. អរិយសម្បត្តិ២២គឺសេចក្តីទុក្ខទាំងអស់មានសាលោកុមកពិតណាស់។ ពេលយើងសំឡឹង
មើលសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តយើងឃើញយ៉ាងងាយនូវតណ្ហាដែលជាសាលោកុមនៃសេចក្តីទុក្ខ។ពេល
យើងត្រូវការវត្ថុខ្លះតែមិនបានដូចបំណង យើងនឹងប្រយកម្ខាង។ ពេលយើងសង្ឃឹមថាមាន
ណាម្នាក់មករកយើងតែមិនបានមក យើងហាក់ដូចជាអស់កំឡាំងកំហែងនិងអស់សង្ឃឹម។
ពេលយើងចង់អោយអ្នកដទៃដូចយើងតែវាមិនដូច យើងនឹងឈឺចុកចាប់។ទោះបីពេលយើងចង់
បានអ្វីមួយហើយយើងអាចបានរបស់នោះ ក៏មិនបាននាំសេចក្តីសុខមកអោយយើងគ្រប់ពេលផង
ដែរពិជ្រោះមិនយូរប៉ុន្មានយើងហាក់ដូចជាត្រូវទ្រាន់ជាមួយវត្ថុនោះ ចាត់ចំណូលចិត្តចំពោះ
វត្ថុនោះហើយចាប់ផ្តើមប្រាថ្នាចង់បានវត្ថុដទៃផ្សេងៗទៀត។ និយាយអោយសាមញ្ញ គឺថា
អរិយសម្បត្តិ២២និយាយថាបានអ្វីក៏ដោយដែលអ្នកត្រូវការក៏មិនធានាដល់សេចក្តីសុខឡើយ។ ទោះ

បីការតស៊ូជាបន្តបន្ទាប់ដើម្បីទទួលបាននូវអ្វីដែលអ្នកចង់បាន ព្យាយាមធ្វើអោយបាននូវចំណង់
របស់អ្នក។ តណ្ហាដកហូតពីយើងនូវភាពស្ងប់ចិត្ត និងសេចក្តីសុខ។

ធុ. តែ តើសេចក្តីត្រូវការនិងតណ្ហានាំយើងទៅរកសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវកាយយ៉ាងណា?

វិ. សេចក្តីត្រូវការនិងតណ្ហារបស់វត្ថុនេះវត្ថុនោះមានមិនទេចប់ ហើយជាពិសេស
តណ្ហាស្ថិតនៅជាបន្តបន្តដាក់ឡាំងដ៏ខ្លាំងក្លាដែលបណ្តាលអោយបុគ្គលម្នាក់ៗកើតហើយកើត
ទៀត។ ពេលយើងកើតម្តងទៀត យើងមានខ្លួនប្រាណ ដូចដែលយើងបាននិយាយរួចមក
ហើយ ខ្លួនប្រាណយើងបណ្តាលអោយយើងចុកចាប់និងយឺតវាអាចឆ្លើយហត់ដោយការងារ
វាចាស់ទៅវារហូតដល់ទីបំផុតស្តាប់។ ដូច្នេះតណ្ហានាំអោយទុក្ខខាងផ្លូវកាយពីព្រោះវាបណ្តាល
អោយយើងចាប់កំណើតម្តងទៀត ។

ធុ. តែបើយើងបញ្ឈប់ចំណង់គ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ យើងនឹងមិនបានសំរេចអ្វីសោះ។

វិ. ជារឿងពិត។ តែអ្វីដែលព្រះពុទ្ធត្រាស់គឺថាពេលសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីចង់បាន
ការមិនទេផ្អែកត្រូវជាបន្តបន្ទាប់របស់យើងជាមួយអ្វីដែលយើងមានហើយនិងការប្រាថ្នាច្រើន
ហើយច្រើនទៀតមិនទេចប់ជាហេតុធ្វើអោយមានសេចក្តីទុក្ខ ពេលនោះយើងគួរតែបញ្ឈប់ធ្វើ
ដូច្នោះ។ វាជាសំណើរដល់យើងថាតើយើងអាចបង្កើតភាពខុសគ្នានូវអ្វីគឺសេចក្តីត្រូវការនិងអ្វីគឺ
សេចក្តីចង់បាន ហើយព្យាយាមធ្វើអោយបាននូវតំរូវការរបស់យើងនិងធ្វើអោយស្តប់ស្តល់នូវចំ
ណង់របស់យើង។ ព្រះពុទ្ធអង្គប្រាប់យើងថាសេចក្តីត្រូវការរបស់យើងអាចមានទីបញ្ចប់ តែ
ចំណង់របស់យើងគ្មានព្រំដែនទេ វាជាប្រហោងដ៏ជ្រៅបំផុត។ មានសេចក្តីត្រូវការជារត្នុសំ
ខាន់ជាមូលដ្ឋាននិងគួររក្សាទុក ហើយយើងគួរបំពេញវាអោយសំរេច។សេចក្តីលោភបំពានចំណង់

ដែលខ្លាំងហួសហេតុពេកគួរតែកាត់បន្ថយបន្តិចម្តងៗ។ បន្ទាប់ពីនោះ តើអ្វីដែលជាវត្ថុបំណងរបស់ជីវិត?។ គិតតែពីប្រមូលផលប្រយោជន៍ឬគ្រាន់តែជាការពេញចិត្តនិងសេចក្តីស្ងប់ស្ងុះ!

ឃុ. តើអរិយសច្ច៍ទី៣គឺអ្វី?

វិ. អរិយសច្ច៍ទី៣គឺយើងអាចយកជំនះលើសេចក្តីទុក្ខបានហើយសេចក្តីសុខអាចធ្វើបានសំរេច។ នេះអាចពិតជាសារសំខាន់បំផុតរបស់អរិយសច្ច៍ទី៤ពីព្រោះចំពោះអរិយសច្ច៍នេះព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បញ្ជាក់ប្រាប់យើងថាសេចក្តីសុខពិតនិងភាពពេញបរិបូរណ៍អាចសំរេចយកបាន។ ពេលយើងបោះបង់ចោលចំណង់ឥតប្រយោជន៍ចេញហើយរៀនសូត្រក្នុងការរស់នៅពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ រីករាយចិត្តដោយមិនចាំបាច់មានចំណង់គ្មានឈប់ឈរដែលជាបទពិសោធន៍ពិតរបស់ជីវិត បន្តការងារដោយការអត់ធន់នូវបញ្ហាដែលទាក់ទងជីវិត ដោយគ្មានសេចក្តីភ័យខ្លាច សេចក្តីខឹងនិងក្រេវក្រាម ពេលនោះយើងនឹងបានជាអ្នកមានសេចក្តីសុខនិងរំដោះរួចពីទុក្ខទាំងពួង។ ពេលនោះហើយជាពេលតែមួយដែលយើងចាប់ផ្តើមមានជីវិតយ៉ាងពេញបរិបូរណ៍។ ពីព្រោះយើងមិនចុញចប់អ្វីទៀតឡើយជាមួយនឹងការធ្វើអោយស្តប់ស្តល់នូវចំណង់អត្តភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើង ហើយយើងបានមានពេលច្រើនជាងមុនដើម្បីជួយអ្នកដទៃបំពេញតំរូវការរបស់គេ។ អាណាចក្រនេះគេហៅថាព្រះនិព្វាន។ យើងរំដោះខ្លួនរួចផុតពីសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តបានយ៉ាងពិតប្រាកដ។ នេះគេហៅថាព្រះនិព្វាននៅទីបំផុត។

ឃុ. ព្រះនិព្វានគឺអ្វី ហើយនៅទីណា?

វិ. ព្រះនិព្វានជាបំរុងមួយដែលហួសពីវិស័យនៃពេលវេលា បរិយាកាស និងមិនអាច

អធិប្បាយបានដោយពាក្យសម្តីដោយគិតដំណែងកិរិយានិយម។ ពាក្យសម្តីនិងគំនិតទាំងឡាយ
សមរម្យចំពោះការអធិប្បាយបំណងស្រទាប់បរិយាកាសនិងពេលវេលាតែប៉ុណ្ណោះ។ តែពីព្រោះព្រះ
និព្វានឆ្ងាយផុតពីពេលវេលា ទើបគ្មានចលនា ហើយនឹងគ្មានការចាស់ការស្តាប់ឆេះដែរ។
ដូច្នេះ និព្វានគឺអមតៈពិព្រោះនិព្វានឆ្ងាយផុតពីស្រទាប់បរិយាកាស គ្មានហេតុបញ្ចេញ គ្មាន
ព្រំដែន គ្មានការគិតរឿងត្រូវនិងគ្មានខ្លួន ហើយនិព្វាននោះគឺអចិន្ត្រៃយ៍។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់
បញ្ជាក់ដល់យើងឆេះដែរថាព្រះនិព្វានគឺការជួបប្រទះនូវសេចក្តីសុខដ៏ជ្រាលជ្រៅ។ ព្រះអង្គ
ត្រាស់ថា និព្វានគឺជាសេចក្តីសុខដ៏ឧត្តម អម្ពបទ២០៤ ។

៥. តើមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការមានបំណងដូច្នោះពិតប្រាកដមែនឬទេ?

វិ. ទេ មិនមានទេ។ តែសភាវៈពិតរបស់ព្រះនិព្វានគេអាចសន្និដ្ឋានបាន។ បើមាន
បំណងមួយដែលពេលវេលានិងបរិយាកាសធ្វើចលនាហើយមានបំណងនោះពិតប្រាកដ បំណង
នោះគឺពិភពលោកដែលយើងរស់នៅ ពេលនោះយើងក៏អាចសន្និដ្ឋានបានឆេះដែរថាមានបំណង
ដែលពេលវេលានិងបរិយាកាសមិនធ្វើចលនា បំណងនោះគឺព្រះនិព្វាន។ ដូចគ្នាដែរ ទោះបី
យើងមិនអាចបញ្ជាក់ភស្តុតាងថានិព្វានមានពិតមែនតែយើងមានព្រះពុទ្ធវិចារដែលមាននៅក្នុង
គម្ពីរពិតប្រាកដ។ ព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់យើងថា មិនមានការកើត មិនមានទីជាទីតាំង
មិនមានការច្បុតិ មិនមានបច្ច័យតាក់តែង។ បើគ្មានការកើត គ្មានការច្បុតិ គ្មានបច្ច័យ
តាក់តែង នោះនឹងគ្មានអ្វីបង្កើត ដោយសំអាងឈើអ្វីមួយដែលធ្វើអោយកើត មានទីជា
ទីតាំង មានការច្បុតិ មានបច្ច័យតាក់តែង។ ដូច្នេះតើមានអ្នកណាដឹងអំពីការចេញផុត
ពីអ្វីដែលជាការកើត ការច្បុតិ ការមានបច្ច័យតាក់តែង? ឧទាន ៨០ ។

យើងនឹងស្គាល់នូវព្រះនិព្វាននៅពេលណាយើងបានសំរេចនូវធម៌។ នៅពេលណាក៏
ដោយ ក៏យើងអាចបដិបត្តិធម៌បានដែរ។

ឃុ. តើអរិយសច្ច៍ទី៤គឺអ្វី?

វិ. អរិយសច្ច៍ទី៤គឺជំនំទៅរកការឈ្នះនូវទុក្ខទាំងពួង។ ជំនំនេះគេហៅថាអរិយមគ្គប្រ
កបដោយអង្គ៨ ហើយមានអង្គប្រកបដូចតទៅនេះ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មារាថា
សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មារាយាមៈ សម្មាសតិ និងសម្មាសមាធិ។ ការបដិបត្តិ
របស់ពុទ្ធបរិស័ទមានគ្រប់អង្គទាំង៨នេះ រហូតដល់ពួកគេអាចសំរេចធម៌តាមលំដាប់បាន។
អ្នកអាចសង្កេតឃើញថាជាន់ថ្នាក់នៃអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨គ្របដណ្តប់ទៅលើបញ្ហាគ្រប់
បែបយ៉ាងរបស់ជីវិត ដូចជាបញ្ហាសតិបញ្ញា បញ្ហាធម៌ធម៌ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច បញ្ហា
ជំនំចិត្ត និងមិនតែប៉ុណ្ណោះនៅមានវត្ថុគ្រប់យ៉ាងដែលមនុស្សត្រូវការដើម្បីធ្វើអោយជីវិតបានល្អ
ប្រសើរ និងអភិវឌ្ឍន៍ចិត្តវិញ្ញាណបាន ។

ភាគ ៣

ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយនឹងគំនិតបូជាអធិទេព

ប្ត. តើពុទ្ធសាសនិកជនជឿលើអាទិទេពទេ?

វិ. ទេ!យើងមិនជឿទេមានហេតុផលច្រើនយ៉ាងអំពីជឿនេះ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ប្រដូចជាអ្នកសង្គមវិទ្យានិងចិត្តវិទ្យាសម័យថ្មី ដែលជឿថាគំនិតខាងសាសនាហើយជាពិសេសជំនឿលើអាទិទេពមានប្រភពរបស់វាមកពីសេចក្តីភ័យខ្លាច។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រាស់ថា ភ័យមកដល់ មនុស្សទាំងឡាយយកភ្នំជាទីពឹងខ្លះ យកដំបូកជាទីពឹងខ្លះ យកដើមឈើ និងយកមេតិយ៍ជាទីពឹងខ្លះ។ ទីបេនិកាយ ១៨៨

មនុស្សជំនាន់ដើមកសាងខ្លួនឯងក្រោមពិភពលោកនៃគ្រោះថ្នាក់ និងការខ្លាចរអាភ័យខ្លាចសត្វព្រៃកំណាច មិនអាចរកអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ ការឈឺចាប់ឬជំងឺផ្សេងៗហើយនឹងអង្គុតហេតុខាងធម្មជាតិដូចជាផ្តូវលាន់ រន្ធដោលនិងភ្នំភ្លើងផ្ទុះ ជានិច្ចជាកាលកើតឡើងដល់ពួកគេ។ ដោយពុំអាចរកសុវត្ថិភាពអ្វីផ្សេងបាន ពួកគេក៏បានបង្កើតគំនិតជឿលើអាទិទេពឡើងក្នុងគោលបំណងអោយគេបានសុខសប្បាយនៅពេលណា បន់ស្រន់អាទិទេពពេលជួបគ្រោះថ្នាក់និងការបំពេញអារម្មណ៍ពួកគេពេលអ្វីគ្រប់យ៉ាងខុសពីប្រក្រតី។ សព្វថ្ងៃនេះអ្នកអាចសង្កេតឃើញថាមនុស្សនឹងជឿលើអាទិទេពកាន់តែខ្លាំងនៅពេលណាជួបវិបត្តិ អ្នកនឹងឮពួកគេនិយាយថាគេជឿទៅលើអាទិទេពឬហុអាទិទេពដែលជួយពង្រឹងតំរូវការពួកគេដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជីវិត។ អ្នកនឹងឮពួកគេនិយាយពន្យល់យើងថា ពួកគេជឿលើអាទិទេពតែមួយអង្គគត់ព្រោះពួកគេប្តូរសូត្រពេលណាគេធ្លាក់ខ្លួនលំបាកហើយការប្តូរសូត្ររបស់គេត្រូវបានសំរេច។ ទាំងអស់នេះហាក់ដូចជាគាំទ្រពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធដែលត្រាស់ថាទស្សនៈជឿ

អាទិទេពគឺមកពីសេចក្តីខ្លាចនិងសេចក្តីមិនទុកចិត្តខ្លួនឯង។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនយើងអោយ
ព្យាយាមសិក្សាអោយយល់អំពីសេចក្តីភ័យខ្លាចរបស់ខ្លួនឯង កាត់បន្ថយសេចក្តីលោភលន់និង
ទទួលយកនូវវត្ថុទាំងឡាយដែលយើងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបានដោយភាពស្ងប់ស្ងៀមនិងក្លាហាន។
ព្រះអង្គបំបាត់សេចក្តីខ្លាចមិនមែនដោយជំនឿគ្មានហេតុផលទេ តែដោយសេចក្តីយល់ដឹងដែល
ប្រកបដោយហេតុផល។

ហេតុផលទី២ដែលព្រះពុទ្ធអង្គមិនសង្ឃឹមលើអាទិទេពពិព្រោះហាក់ដូចជាគ្មានអ្វីដែល
ជាភស្តុតាងគាំទ្រនូវគំនិតនេះ។ មានសាសនាជាច្រើន ដែលអះអាងថាសាសនារបស់ពួកគេ
តែមួយគត់ដែលពាក្យពិតរបស់ព្រះជាម្ចាស់រក្សាបានល្អក្នុងគម្ពីរសក្តិសិទ្ធិរបស់គេមានតែគេម្នាក់
គត់យល់នូវធម្មជាតិរបស់អាទិទេព ដែលព្រះរបស់គេមានពិតតែព្រះរបស់សាសនាអ្នកដទៃមាន
មិនពិតទេ។ អ្នកខ្លះពោលថាអាទិទេពគឺជាភេទប្រុស អ្នកខ្លះថាអាទិទេពជាភេទស្រី និង
អ្នកខ្លះទៀតពោលថាអាទិទេពជាអភេទ។ ពួកគេពេញចិត្តថានេះគឺជាភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់
ដើម្បីបញ្ជាក់នូវការមានពិតនៃអាទិទេពរបស់ពួកគេ តែពួកគេសើចំអកនូវការជឿខុសចំ
ពោះភស្តុតាងរបស់សាសនាដទៃ ដែលអធិប្បាយបញ្ជាក់នូវភាពមានពិតនៃអាទិទេពអង្គផ្សេង
ទៀត។ វាមិនគួរអោយភ្ញាក់ផ្អើល ជាមួយនឹងសាសនាផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនចំណាយពេលមក
ច្រើនសតវត្សក្នុងការព្យាយាមបង្ហាញភស្តុតាងវត្តមានពិតនៃអាទិទេពទាំងឡាយរបស់ពួកគេ
ដែលនៅតែមិនពិត មិនឃើញជារូបធម៌ រកមិនឃើញនូវភស្តុតាងដែលគួរអោយជឿទុកចិត្ត
និងជាវិជ្ជមាន។ ពុទ្ធបរិស័ទនៅមន្ទិលសង្ស័យការសំរេចចិត្តដូច្នោះ ទាល់តែភស្តុតាងពិតប្រាកដ
ត្រូវបានគេយកមកបង្ហាញបញ្ជាក់ ។

ហេតុផលទី៣ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនជឿលើអាទិទេពព្រោះថាជំនឿនោះគឺមិនចាំបាច់

អ្នកខ្លះពន្យល់ថាជំនឿលើអាទិទេពគឺជាចំណុចក្នុងគោលបំណងដើម្បីពន្យល់ប្រភពដើមនៃចក្រវាឡ តែបញ្ហានេះវាមិនពិតដូច្នោះទេ។ វិទ្យាសាស្ត្របានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់នូវវិធីដែលចក្រវាឡបានកើត ជាសភាវៈដោយមិនចាំបាច់មានការទទួលស្គាល់ពីទ្រឹស្តីអាទិទេព។ អ្នកខ្លះអះអាងថាជំនឿលើ អាទិទេពគឺជាចំណុចធ្វើអោយជីវិតសុខសប្បាយនិងមានន័យ។ ដូចគ្នាដែរយើងអាចឃើញថាមិន មែនដូច្នោះឡើយ។ មានអ្នកមិនជឿអាទិទេពនិងអ្នកគិតស្ស្សៈរាប់លាននាក់ដោយមិននិយាយ ដល់ពុទ្ធសាសនិកជនផង ដែលរស់នៅយ៉ាងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ និងមានន័យ ដោយគ្មានជំនឿទៅលើអាទិទេពទាល់តែសោះ។

អ្នកខ្លះអះអាងថាជំនឿលើអំណាចអាទិទេពគឺជាចំណុចពិព្រោះមនុស្សលោក ជាអ្នក ទន់ខ្សោយមិនមានកំឡាំងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជួយខ្លួនឯង។ ដូចគ្នាដែរ ភស្តុតាងបានចង្អុលប្រាប់ ផ្ទុយគ្នាស្រឡះ។ ជាញឹកញាប់យើងឃើញមនុស្សដែលបានជំនះលើអសមត្ថភាពនិងវិកលវិការ ការទាស់ទែងនិងផលវិបាកធំៗបាន តាមរយៈធនធានផ្ទៃក្នុងផ្ទាល់របស់ពួកគេ តាមរយៈ សេចក្តីព្យាយាមផ្ទាល់របស់ពួកគេនិងដោយគ្មានជំនឿលើអាទិទេពសោះ។ អ្នកខ្លះអះអាងថា ព្រះអាទិទេពគឺជាចំណុចដើម្បីនាំមនុស្សទៅរកឥរិយាបថ។ តែការជជែកគ្នាដូច្នោះចាត់ចោលបាន ប្រសិនបើអ្នកទទួលស្គាល់យកទ្រឹស្តីឥរិយាបថបែបទេវវិទ្យា ហើយពុទ្ធសាសនាមិនទទួលយក នូវទ្រឹស្តីដូច្នោះទេ។ សំអាងលើបទពិសោធន៍របស់ព្រះអង្គផ្ទាល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បានមើលឃើញ ថាមនុស្សលោកម្នាក់ៗមានសមត្ថភាពដើម្បីសម្រេចចិត្ត អភិវឌ្ឍន៍ករុណាធម៌និងមេត្តាធម៌ឥត ព្រំដែនព្រមទាំងការត្រាស់ដឹងយ៉ាងបរិបូរ។ ព្រះអង្គពង្រីកការយកចិត្តទុកដាក់ចាប់ពីប៉ានសួគ៌ា រហូតដល់បេះដូង ហើយលើកទឹកចិត្តយើងអោយស្វែងរកដំណោះស្រាយទាំងឡាយដើម្បីប្រ ឈមមុខនឹងបញ្ហាទាំងឡាយតាមរយៈការត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង។

ប្ត. តែបើគ្មានអាទិទេពទេ តើចក្រវាឡកើតឡើងនៅទីនេះបានយ៉ាងណា?

វិ. សាសនាទាំងអស់ មានរឿងនិទាននិងរឿងរ៉ាវដែលព្យាយាមឆ្លើយនូវសំណួរនេះ។ ក្នុងសម័យបុរាណពេលគេមិនដឹងរឿងដែលសាមញ្ញៗគេក៏លើកតម្កើងរឿងព្រេងនេះឡើង តែ ក្នុងសតវត្សទី២០ ជាយុគសម័យនៃរូបវិទ្យា តារាសាស្ត្រនិងធរណីវិទ្យា រឿងព្រេងទាំង នោះត្រូវបានជំនួសដោយរឿងពិតនៃវិទ្យាសាស្ត្រ។ វិទ្យាសាស្ត្របានពន្យល់កំណើតនៃចក្រវាឡ ដោយមិនសំអាងទៅលើប្រភពដើមនៃទស្សនៈជឿលើអាទិទេពឡើយ ។

ប្ត. តើព្រះពុទ្ធត្រាស់ថាដូចម្តេចអំពីកំណើតរបស់ចក្រវាឡ?

វិ. វាជារឿងគួរអោយចាប់អារម្មណ៍ដែលពាក្យពន្យល់ណែនាំរបស់ព្រះពុទ្ធអំពីកំណើតនៃ ចក្រវាឡទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងទស្សនវិទ្យាសាស្ត្រ។ ក្នុងគម្ពីរអកញ្ញសូត្រ ព្រះពុទ្ធជា ម្ចាស់អធិប្បាយថាលោករបស់យើងត្រូវបានបំផ្លាញ ហើយវិវត្តន៍កើតឡើងវិញក្នុងទម្រង់បច្ចុប្បន្ន នេះ ឆ្លងកាត់ចេះវេលារាប់លានលានឆ្នាំ។ ជីវិតដំបូងក៏បានកើតឡើងនៅលើទឹក ហើយ រំលងទៅអស់វេលារាប់លានលានឆ្នាំទៀតក៏បានវិវត្តទម្រង់ជីវិតដែលសាមញ្ញទៅជាអវយវៈដែល ស្មុគស្មាញ។ ការវិវត្តន៍ទាំងនេះគឺមិនមានចំណុចចាប់ផ្តើមនិងចំណុចទីបញ្ចប់ឡើយ ហើយ ផ្លាស់ប្តូរទៅតាមទម្រង់ហេតុបច្ច័យរបស់ធម្មជាតិ ។

ប្ត. អ្នកនិយាយថាគ្មានភស្តុតាងការមានអាទិទេពពិតប្រាកដ។ ចុះអំពីអព្វតហេតុទាំងឡាយ?

វិ. មានមនុស្សជាច្រើនជឿថាអព្វតហេតុទាំងឡាយជាភស្តុតាងនៃវត្តមានអាទិទេព។ យើងឮការអះអាងដែលគួរអោយអស្ចារ្យថាគេបានព្យាបាលមនុស្សអោយជាពីលើ តែយើងមិន ដែលបានទទួលការពិសោធន៍យ៉ាងសេរីពីក្រុមមន្ត្រីពេទ្យប្រុសល្យពេទ្យ (ពេទ្យរ៉ះកាត់) សោះ។

ហើយពួកសេចក្តីរាយការណ៍ចាស់ៗថា មានអ្នកខ្លះត្រូវបានជួយជីវិតដោយភាពអស្ចារ្យពីគ្រោះមហន្តរាយ តែយើងមិនដែលឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែកនូវហេតុការណ៍អ្វីដែលគេឧបមាថាបានកើតឡើង។ យើងព្យាយាមចាមអារាមថាការបួងសួងបានពុះជ្រែកទៅរកខ្លួនមនុស្សយើ ឬជួយតស៊ូដែលពុកផុយ តែយើងមិនដែលឃើញគេនោះដោយពន្លឺអ៊ុលត្រាសាវ័របានទទួលការពន្យល់បញ្ជាក់ពីវេជ្ជបណ្ឌិតបុត្រពេទ្យណាមួយសោះ។ ការអះអាងដ៏មោះមុតនេះ ជាពាក្យចាមអារាមនិងដំណឹងពីបុរាណនាយ មិនមានដាក់បង្ហាញភស្តុតាងច្បាស់លាស់ណាមួយ ហើយភស្តុតាងច្បាស់លាស់ខាងបដិហារពិតជាកំរមានណាស់។ ទោះជាយ៉ាងណា ពេលខ្លះវត្តដែលមិនអាចពន្យល់បានក៏អាចកើតឡើង ហេតុការណ៍ដែលគេមិនបានគិតទុកជាមុនក៏អាចលេចឆ្មារឡើងបាន។ តែជាអសមត្ថភាពរបស់យើងទេដើម្បីពន្យល់ហេតុការណ៍ដូច្នោះមិនមែនចង្អុលបញ្ជាក់ពីការមានតួអាទិទេពពិតនោះទេ។ វាចង្អុលបញ្ជាក់ប្រាប់យើងច្បាស់ថាចំណេះដឹងរបស់យើងគឺមានមិនគ្រប់គ្រាន់។ មុនពេលពេទ្យសម័យថ្មីមានការអភិវឌ្ឍន៍ ពេលមនុស្សមិនដឹងអំពីអ្វីជាសាហេតុនៃជំងឺ មនុស្សក៏នាំគ្នាជឿថាអាទិទេពអង្គតែមួយឬអាទិទេពច្រើនអង្គបញ្ជូនមេរោគជំងឺមកដើម្បីដាក់ទោសទណ្ឌកម្ម។ ឥឡូវនេះយើងដឹងថាតើអ្វីជាសាហេតុនៃជំងឺទាំងនោះ ហើយពេលយើងឈឺយើងនឹងលេបថ្នាំ។ ក្នុងពេលដែលចំណេះដឹងរបស់យើងអំពីលោកមានការអភិវឌ្ឍន៍ច្រើនឡើងយើងអាចនឹងយល់នូវអ្វីដែលជាសាហេតុនូវអង្គតែមួយដែលមិនអាចយល់បានដូចដែលឥឡូវនេះយើងអាចយល់នូវអ្វីដែលជាសាហេតុនៃជំងឺនោះ ។

៥. តែមនុស្សជាច្រើនជឿលើតួអង្គអាទិទេពរូបរាងផ្សេងៗ នោះវាពិតជាមានពិត។

វិ. មិនពិតទេ។ មានពេលមួយជាពេលដែលមនុស្សជឿថាពិភពលោកមានរាងសំប៉ែតតែពួកគេទាំងអស់នោះជឿខុស។ ចំនួនមនុស្សដែលជឿលើការគិតណាមួយគឺគ្មានរង្វាស់រវាស់

សេចក្តីពិតឬសេចក្តីមិនពិតនៃគំនិតនោះទេ។ វិធីតែម្យ៉ាងយើងអាចប្រាប់ថា តើការគិតនោះ
ពិតឬមិនពិតដោយការសំឡឹងមើលហេតុការណ៍ពិតទាំងឡាយ ហើយត្រួតពិនិត្យនូវភស្តុតាង
នោះ។

ឃុ. ដូច្នោះបើពុទ្ធសាសនិកជនមិនជឿលើអាទិទេពទាំងឡាយតើពុទ្ធសាសនិកជនជឿទៅលើអ្វី?

វិ. យើងមិនជឿលើអាទិទេពពីព្រោះយើងជឿលើមនុស្ស។ យើងជឿថាមនុស្សម្នាក់ៗ
គឺមានតំណែងមានសារៈប្រយោជន៍ ដែលមនុស្សទាំងអស់នោះមានសក្តានុពលដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍
ខ្លួនឯងអោយក្លាយជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់បាន ដែលព្រះអង្គជាមនុស្សដែលបានបំពេញខ្លួន
ឯងអោយមានលក្ខណៈគ្រប់បរិបូរទាំងអស់។ យើងជឿថាមនុស្សណាក៏អាចដុះនូវអវិជ្ជានិង
ភាពគ្មានហេតុផលបានដាច់រំលឹក ហើយឃើញវត្ថុគ្រប់យ៉ាងដូចដែលពួកគេឃើញថាពិត
ដូច្នោះ។ យើងជឿថាការប្រកាន់ខ្លួន សេចក្តីខឹង ការឈ្នួលនិស្សិត និងការច្រណែននិទ្ទាអាច
ផ្លាស់ប្តូរបានដោយករុណាធម៌ ការអត់ធ្មត់ ការទំនុកបំរុងគ្នា និងការមានសន្តានចិត្តល្អ។
យើងជឿថាទាំងអស់នេះគឺស្ថិតលើស្មារតីរបស់មនុស្សម្នាក់ៗប្រសិនបើគេមិនប្រមាទ ទាំងបាន
ដឹកនាំនិងគាំទ្រដោយពុទ្ធបរិស័ទល្អៗទាំងឡាយ ហើយញ៉ាំងស្មារតីអោយយល់បានតាមពុទ្ធ
ភាសិតដូចដែលព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ថា *មានតែខ្លួនជាទីពឹងនៃខ្លួន អ្នកដទៃមិនអាចជា
ទីពឹងដល់យើងបានឡើយ។ អ្នកត្រូវតែដើរនៅលើមាតិកាដោយខ្លួនឯង តថាគតត្រាស់
តែជាអ្នកចម្រើនបង្ហាញផ្លូវអោយដើរតែប៉ុណ្ណោះ* ទិយនិកាយ ១៦៥

ភាគ ៤
និច្ចសីល ឬ សីល៥

ធុ. សាសនាផ្សេងៗចាប់យកគំនិតត្រូវខុសពីបញ្ញត្តិទាំងឡាយរបស់អាទិទេពមួយអង្គឬ
ប្រើនអង្គ។ អ្នកជាពុទ្ធសាសនិកជនដែលមិនជឿលើអាទិទេព ដូច្នោះតើអ្នកដឹងសេចក្តីត្រូវពី
សេចក្តីខុសបានយ៉ាងណា?

វិ. សេចក្តីត្រូវនេះទាំងឡាយណា បើនិយាយប្រព្រឹត្តិដែលមានបួសគល់ពីលោកៈ
ទោសៈ និងមោហៈ ហើយវានាំអោយឆ្ងាយចាកពីព្រះនិព្វានគឺជាអំពើអាក្រក់ ហើយការ
ត្រូវនេះណាមួយទោះនិយាយប្រព្រឹត្តិដែលមានបួសគល់ចេញមកពីការធ្វើទាន មេត្តាករុណា
ធម៌ និងបញ្ញា ហើយអំពើនោះជួយសំអាតផ្លូវទៅរកព្រះនិព្វាន នោះហៅថាអំពើល្អ ។
ដើម្បីដឹងនូវអ្វីត្រូវខុស សំរាប់សាសនាដែលយកព្រះអាទិទេពជាធំ អំពើល្អនិងអាក្រក់អ្នក
ដទៃជាអ្នកកំណត់អោយអ្នក។ តែសំរាប់សាសនាដែលយកមនុស្សជាធំ ដូចជាព្រះពុទ្ធសាសនា
ស្គាល់នូវអ្វីខុស អ្វីត្រូវ គឺអ្នកត្រូវតែអភិវឌ្ឍន៍ការភ្ញាក់រលឹកនិងការយល់ដោយខ្លួនឯងអោយ
បានស៊ីជម្រៅ។ ហើយចរិយធម៌ដែលស្ថិតលើការយល់ដឹងជានិច្ចជាកាលវិញមាំជាងចរិយធម៌ដែល
ស្ថិតលើការបញ្ជាពីអ្នកដទៃ ។

ដូច្នោះ ដើម្បីដឹងនូវអ្វីដែលត្រូវនិងអ្វីដែលខុស ពុទ្ធសាសនិកជនសំឡឹងមើលទៅលើ
បញ្ហាបីយ៉ាងគឺចេតនា ផលដែលកើតលើបុគ្គលនោះផ្ទាល់និងផលដែលកើតលើអ្នកដទៃ។ ប្រ
សិនបើចេតនាល្អ (ដែលមានបួសគល់មកពីការសង្គ្រោះ ការស្រឡាញ់អាណិត និងបញ្ញា)
តែបើវាជាការជួយខ្លួនឯង (ជួយខ្ញុំឱ្យចេះបរិច្ចាគកាន់តែច្រើន អោយចេះអាណិតស្រឡាញ់
កាន់តែច្រើន និងអោយមានបញ្ញាកាន់តែច្រើន) ពេលនោះកម្មនិងការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្ញុំ

គឺត្រឹមត្រូវ ល្អនិងមានសីលធម៌។ តាមពិតមានរឿងប្លែកៗគ្នាច្រើនណាស់ចំពោះរឿងនេះ។ ជួនកាលខ្ញុំប្រព្រឹត្តដោយចេតនាល្អបំផុតតែវាមិនបានប្រយោជន៍ទាំងខ្លួនខ្ញុំនិងអ្នកដទៃ។ ជួនកាលចេតនារបស់ខ្ញុំគឺឆ្ងាយពីសេចក្តីល្អ តែអំពើរបស់ខ្ញុំជួយអ្នកដទៃរហូត។ ជួនកាលខ្ញុំធ្វើដោយប្រាសចាកបំណងល្អហើយការធ្វើរបស់ខ្ញុំបានជួយខ្ញុំ តែអាចនឹងធ្វើអោយប៉ះទង្គិចអាក្រក់ដល់អ្នកដទៃខ្លះ។ ក្នុងករណីនេះ អំពើរបស់ខ្ញុំគឺច្របូកច្របល់គ្នាគឺការផ្សំគ្នារួមអំពើល្អនិងអំពើដែលមិនសូវល្អ។ ពេលចេតនាអាក្រក់ហើយអំពើនោះមិនជួយទាំងខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃផង អំពើបែបនោះគឺអាក្រក់។ តែពេលចេតនារបស់យើងល្អហើយអំពើរបស់យើងធ្វើប្រយោជន៍ឱ្យខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃផង អំពើនោះគឺពិតជាអំពើល្អទាំងស្រុង។

ប្ប. ដូច្នោះ តើព្រះពុទ្ធសាសនាមានក្រមសីលធម៌ទេ?

វិ. ពាទមាន! សីល៥គឺជាសីលធម៌មូលដ្ឋានរបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។ សីលទី១គឺជៀសវាងពីការសំឡាប់ឬធ្វើទុក្ខបុកម្នេញសត្វទាំងឡាយ។ សីលទី២គឺរៀនចាកការលួចទ្រព្យគេ សីលទី៣គឺរៀនចាកការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គងកាម សីលទី៤គឺរៀនចាកការនិយាយកុហក និងសីលទី៥គឺរៀនចាកការផឹកទឹកស្រវឹង និងសេពថ្នាំញៀន។

ប្ប. តែតាមពិតវាជាការល្អដែលត្រូវសំឡាប់នៅពេលខ្លះ។ ឧទាហរណ៍ដូចជាសំឡាប់សត្វល្អិតដែលចំឡងមេរោគ ឬក៏អ្នកខ្លះនឹងមកសំឡាប់យើង?

វិ. វាជាការល្អសំរាប់អ្នក។ តែតើវត្ថុឬក៏មនុស្សនោះជាអ្វី?។ ពួកគេប្រាថ្នាចង់មានជីវិតដូចអ្នកដែរ។ ពេលអ្នកសំរេចចិត្តសំឡាប់សត្វដែលចំឡងមេរោគ ចេតនារបស់អ្នកគង់នឹងរួមផ្សំជាមួយការជួយខ្លួនឯង (ល្អ) ហើយនឹងជាប្រតិកម្មអាក្រក់ (អាក្រក់)។ អំពើនេះនឹង

ផ្តល់ប្រយោជន៍សំរាប់ខ្លួនអ្នក (ល្អ) តែជាក់ស្តែងវាមិនផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់សត្វល្អិតនោះ (អាក្រក់)។ ដូច្នោះពេលនោះជាពេលចាំបាច់របស់អ្នកដែលត្រូវតែសំឡាប់ តែវាក៏មិនអាច ធានាថាត្រូវទាំងស្រុងដែរ។

ធុ. អ្នកជាពុទ្ធសាសនិកជនដែលអោយតំលៃខ្លាំងណាស់ទៅលើស្រមោចនិងសង្កើច។

វិ. ពុទ្ធសាសនិកជនព្យាយាមអភិវឌ្ឍន៍មេត្តាធម៌ដែលនឹងមិនមានការរើសអើង និងរាប់ អានស្មើភាពគ្នា។ គេមើលឃើញពិភពលោកប្រដូចជាចង្កោមមូលមួយដែលម្នាក់ៗនិងសត្វលោក ទាំងអស់មានទីកន្លែងនិងមុខនាទីរៀងៗខ្លួន។ ពួកគេជឿថាគួរប្រយ័ត្នប្រយែងអោយខ្លាំងឡើង មុននឹងតុល្យភាពស្រស់បំព្រងនៃធម្មជាតិត្រូវគេបំផ្លាញឬធ្វើអោយចលាចល។ គ្រាន់តែក្រលេក មើលរប្បធម៌ទាំងអស់នោះដែលសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការបំផ្លាញធម្មជាតិដើម្បីបំពេញចំណង់ ប្រ បាច់យកគ្រប់ដំណក់ពីធម្មជាតិដោយឥតមានដាក់បំពេញវិញឡើយ មានតែយកឈ្នះនិងកាត់ បន្ថយវា។ គេបានជាន់លើផ្ទៃដីធម្មជាតិ។ អាកាសគ្រប់កន្លែងបានកំពុងក្លាយជាពិស ទឹកស្ទឹង ត្រូវល្អក់កខ្វក់ឬក៏រឹងស្ងួត ពូជសត្វល្អៗជាច្រើនកំពុងបាត់បង់ ជួរភ្នំទាំងឡាយត្រូវដោល ហើយច្រោះដាច់ពីគ្នា។ សូម្បីអាកាសធាតុក៏ផ្លាស់ប្តូរ។ ប្រសិនបើមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់បន្តិច ក្នុងការកាប់គាស់ បំផ្លាញនិងសំឡាប់ ស្ថានការណ៍ដែលគួរអោយភ័យខ្លាចនេះនឹងមិនកើត មានឡើយ។ យើងទាំងអស់គ្នាគួរព្យាយាមបន្តការគោរពនូវជីវិតសត្វឱ្យខ្លាំងជាងនេះបន្តិច។ នេះគឺជាអ្វីដែលសិក្ខាបទទី១បញ្ជាក់ដល់យើង។

ធុ. សិក្ខាបទទី៣បញ្ជាក់ថាយើងគួរចៀសវាងការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទតើអ្វីគឺការប្រព្រឹត្តខុស ផ្លូវភេទ?

វិ. បើយើងប្រើកលិវិធី គំរាមខាងសតិអារម្មណ៍ឬបង្ខិតបង្ខំនរណាម្នាក់អោយរួមភេទ

ជាមួយយើង នេះគឺការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គងរហូត។ មនុស្សចិត្តសាវ័កជាលក្ខណៈការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គង
រហូតព្រោះពេលយើងរៀបការយើងសន្យាភរិយាយើងថា យើងនឹងភក្តីភាពជាមួយគ្នា
ពេលយើងប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្តគឺយើងមិនគោរពកិច្ចសន្យាយើងហើយក្បត់នូវពាក្យសច្ចៈ។ រួមរហូត
អាចជាការបញ្ចេញនូវសេចក្តីស្នេហា និងនូវមត្តារវាងមនុស្សពីរនាក់ ហើយជាពេលដែល
វាផ្តល់អោយយើងនូវសុខមាលភាពនូវអារម្មណ៍និងផ្លូវចិត្ត។

ឆ្ម. ការរួមរហូតមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាប្រភេទការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គងរហូតទេ?

វិ. ទេ ប្រសិនបើជាការយល់ព្រមរវាងគូរទាំងពីរ។ យ៉ាងណាក៏ដោយយើងមិនគួរបំ
ភ្លេចផងដែរនូវតួនាទីរបស់សិរិវិទ្យានៃការរួមរហូតជាការផលិត ហើយប្រសិនបើស្ត្រីដែលមិន
ទាន់បានរៀបការមានផ្ទៃពោះ វាអាចបង្កជាបញ្ហាធំដើម្បីដោះស្រាយ។ មនុស្សដែលមានគំ
និតនិងយល់ការងារជាច្រើនគិតថាវាគួរតែចៀសវាងការរួមរហូតដល់ក្រោយថ្ងៃរៀបការ។

ឆ្ម. ចុះអំពីការនិយាយកុហក? តើយើងអាចរស់នៅបានទេបើយើងគ្មានការកុហក?

វិ. បើវាពិតជាមិនអាចគេចផេះនិយាយកុហកបាននៅក្នុងសង្គម ឬធ្វើជំនួញ មូលគំនិត
ដ៏រលួយស្អុយនិងគួរអោយខ្លាចដូច្នោះគួរនឹងផ្តាសាយប្តូរចេញ។ ពុទ្ធបរិស័ទគឺជាបុគ្គលដែលដោះ
ស្រាយនូវការប្រព្រឹត្តផ្សេងៗប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់អំពីបញ្ហាទាំងឡាយ ដោយព្យា
យាមធ្វើខ្លួនជាមនុស្សមានភាពស្មោះត្រង់និងគួរអោយជឿទុកចិត្តបាន។

ឆ្ម. ប្រពៃណីណាស់! ចុះអំពីការផឹកទឹកស្រវឹង? តាមពិតផឹកបន្តិចបន្តួចមិនខុសអ្វីមែនទេ?

វិ. មនុស្សមិនមែនផឹកដើម្បីភ្ញាក់រស់ជាតិទេទេ។ ពេលអង្គុយផឹកតែម្នាក់ឯងជាការផឹក

ដើម្បីបន្តរក្សាភាពតានតឹងហើយពេលពួកគេដឹកនាំមកគ្រប់គ្រងជាតិក្នុងកាលជាការដឹកដើម្បីសង្គម ទោះបីដឹកតិចក៏ធ្វើអោយបាត់សតិសីលបំណុលភាពចងចាំក្នុងខ្លួនដែរ។ ការដឹកគ្រប់គ្រងនឹងនាំឱ្យប៉ះទង្គិចការវិនាសអន្តរាយធំៗ។

ឫ. ដឹកតិចតួចអាចនឹងមិនខុសសីលមែនទេ? ព្រោះវាបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ។

វិ. មែនហើយ យើងដឹកបន្តិចបន្តួចហើយបើអ្នកមិនអាចបដិបត្តិសូម្បីបន្តិចបន្តួចបានផង ការប្រព្រឹត្តនិងវិធីដោះស្រាយរបស់អ្នកគឺមិនរឹងប៉ឹងគ្រប់គ្រាន់ទាល់តែសោះមែនទេ?។

ឫ. សីល៥គឺអវិជ្ជមាន។ សិក្ខាបទទាំងឡាយហាមប្រាមអ្នកមិនអោយធ្វើអ្វីសោះ គេហាមអ្នកមិនអោយធ្វើអ្វីសោះទៀត។

វិ. សីល៥ជាសីលធម៌របស់ពុទ្ធបរិស័ទថ្នាក់មូលដ្ឋាន។ វាមិនមែនហាមប្រាមគ្រប់យ៉ាងនោះទេ។ យើងចាប់ផ្តើមដោយការទទួលស្គាល់នូវការប្រព្រឹត្តអាក្រក់របស់ខ្លួនឯងហើយព្យាយាមបំបាត់វាទេញ។ នោះគឺអ្វីដែលសីល៥មាន។ បន្ទាប់ពីយើងឈប់ធ្វើអាក្រក់ពេលនោះយើងចាប់ផ្តើមធ្វើល្អ។ ជាឧទាហរណ៍ដូចជាពាក្យសម្តីជាដើម។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រាស់ថា យើងអាចចាប់ផ្តើមពីវៀរចាកការនិយាយកុហក។ បន្ទាប់មកយើងគួរនិយាយតែពាក្យពិតនិយាយពីនោះនិងសមរម្យ ហើយនិយាយត្រូវតាមកាល។ ព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ថា

ពោះបង់ការនិយាយកុហកមោល អ្នកនឹងក្លាយជាអ្នកនិយាយពាក្យពិត គួរអោយរឿយមានសច្ចៈភាព យកជាការបាន គេមិនបានចោកប្រាស់មនុស្សណា។ ពោះបង់ការនិយាយពាក្យប្តោះប្តង់ គេនឹងមិនយករឿងអ្នកនោះមកនិយាយទីនេះ និងមិនយករឿងរបស់អ្នកនេះ

ទេវនិយាយទីនោះព្រោះជាហេតុធ្វើអោយគេបែកបាក់ក្នុងចិត្ត។ គេនិយាយផ្សេងៗគ្នា
ទាំងនោះដែលបែកបាក់ក្នុងចិត្ត ហើយជួយត្រេកអរនៅពេលឃើញអ្នកនោះត្រូវគ្នាឡើយ។ អ្នកដទៃ
ត្រូវរូងគ្នាជាសេចក្តីរីករាយរបស់អ្នក គេសាមគ្គីគ្នាជាការពេញចិត្តរបស់អ្នក គេស្រុះស្រួលគ្នា
ជាករុណាធម៌របស់អ្នក នេះជាប្រសិទ្ធិភាពសម្តីត្រូវរបស់អ្នក។ ពោះបង់មោលពាក្យអាស
អាភាស ពាក្យសម្តីគាត់មិនត្រាកត្រាត ពីរោះស្តាប់ ទទួលយកបាន ត្រជាក់ដល់ចេះដឹង
ប្រាលប្រៅ អ្នកទាំងឡាយនឹងមូលចិត្តអ្នក។ ពោះបង់ពាក្យនិយាយ រាយរាយគត់
ប្រយោជន៍ ទោះត្រូវពេល ត្រូវចំណុច ត្រូវតាមធម៌និងវិន័យ។ គេគួរនិយាយពាក្យមាន
តំលៃ ត្រូវតាមកាល មានហេតុផល ជាពាក្យសុភាសិត និងត្រូវតាមសេចក្តីរឿង ។

ភាគ ៥
ការកើតម្តងទៀត

៥. តើពួកសត្វលោកទាំងអស់កើតមកពីណា ហើយពេលពួកគេស្លាប់ទៅកើតនៅទីណា?

៦. មានចម្លើយបីដែលអាចឆ្លើយបានចំពោះសំណួរនេះ។ អ្នកទាំងនោះដែលជឿលើឯកាទិទេពបុពហុអាទិទេពជាធម្មតាអះអាងថាមុនពេលកើតមានបុគ្គលម្នាក់ប្រុសឬស្រីមិនទាន់មានដូចសព្វថ្ងៃទេ ក្រោយមកប្រុសឬស្រីមានជីវិតឡើងបានដោយសារបំណងព្រះអាទិទេព។ ខ្លួនគាត់ឬខ្លួននាងរស់រានមានជីវិតមកដល់ពេលនេះ អាស្រ័យធ្វើតាមនូវអ្វីដែលគេជឿហើយ បដិបត្តិសំរាប់ជីវិតរបស់គេ ពួកគេក៏កើតផងដែរក្នុងប៉ានសួគ៌ាឬប៉ាននរក។ មានអ្នកផ្សេងៗទៀតដូចជាអ្នកមនុស្សវិទ្យា អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលអះអាងថាបុគ្គលម្នាក់ៗកើតមានជីវិតអាស្រ័យទៅលើសារហេតុធម្មជាតិ មានជីវិតហើយបន្ទាប់មកក៏ស្លាប់ មិនមានអ្វីសេសសល់ទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទទួលស្គាល់ផងដែរនូវការពន្យល់ទាំងនេះ។ បញ្ហាទី១បង្កើតជាបញ្ហាចរិយធម៌ច្រើន។ បើអាទិទេពល្អៗពិតជាបានបង្កើតពួកយើងម្នាក់ៗ វាពិតប្រាកដណាស់ថាហេតុអ្វីបានជាមនុស្សភាគច្រើននិកលវិការគួរអោយខ្លាច ឬហេតុអ្វីក្មេងចំនួនជាច្រើនខុសគេតាំងពីកំណើត ហើយនៅតែមានដូច្នោះ។ បញ្ហាមួយទៀតជាមួយនឹងការពន្យល់ដោយពួកជឿលើអាទិទេព គឺថាវាហាក់បីដូចជាអយុត្តិធម៌ដែលមនុស្សទទួលរងទុក្ខវេទនាក្នុងខ្លួន ក្នុងប៉ាននរកអស់ពេល៦០,៧០ឆ្នាំពីព្រោះតែការមិនជឿឬអសីលធម៌។ ដូចគ្នាដែរ អ្នករស់នៅប្រកបដោយសីលធម៌៦០,៧០ឆ្នាំ ហាក់ដូចជាទទួលសិទ្ធិទៅកើតទៅសោយសុខនៅប៉ានសួគ៌ាបានតិចតួចណាស់ សំរាប់អ្វីដែលបុគ្គលប្រុសស្រីនោះបានធ្វើក្នុងកំឡុងរស់នៅក្នុងប៉ានមនុស្ស។

ការពន្យល់ទីពីរគឺអាចល្អជាងទីមួយនិងមានភស្តុតាងជាវិទ្យាសាស្ត្រជាងមុនដើម្បីគាំទ្រ តែនៅ
សល់សំណួរសំខាន់ៗជាច្រើនដែលនៅមិនទាន់ឆ្លើយ។ តើអព្វតហេតុអ្វីដែលសុតស្តាយខ្លាំង
ដូចជាវិញ្ញាណអាចវិវត្តពីការជួបកោសិការពិរដ្ឋសាមញ្ញ ទឹកកាមហើយនឹងពងព្យាសាស្ត្រហើយ
ឥឡូវនេះការសិក្សាខាងចិត្តវិស័យជាសាខាដែលទទួលស្គាល់ដោយវិទ្យាសាស្ត្រ អព្វតហេតុនៃ
ទូរវេទន៍គឺលំបាកខ្លាំងឡើងដើម្បីត្រូវទៅនឹងរូបបែបខាងវត្តវិស័យនៃសភាវៈចិត្ត។

ប្ប. តើចិត្តចេញពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀតបានយ៉ាងណា?

វិ. គិតអំពីអ្វីមួយប្រដូចទៅនឹងរលកកិរិយា។ រលកកិរិយាដែលមិនកើតឡើងពីពាក្យសំដីឬតន្ត្រី
តែជាកំឡាំងក្នុងរលកប្រដេញចង្វាក់ខុសគ្នា ដែលជំរុញពីមួយទៅមួយ ហោះហើរឆ្លងកាត់
ស្រទាប់បរិយាកាស ហើយដាច់ចេញ និងច្រៀតចូលដោយគ្រឿងទទួលពីកន្លែងដែលជា
កន្លែងផ្សាយចេញជាពាក្យពេចន៍និងតួរតន្ត្រី។ វាក៏ដូចគ្នាដែរជាមួយនឹងចិត្ត។ ពេលស្លាប់ទៅ
កំឡាំងចិត្តហោះហើរឆ្លងកាត់ស្រទាប់បរិយាកាស គឺរសាត់ចេញនិងរសាត់ចូលដោយពង
ព្យាសាស្ត្រដែលល្អ។ ទារកក្នុងស្បូនធំធេងឡើង វាតំកល់ខ្លួនឯងចំកណ្តាលជាខ្លួនរក្សាលជាកន្លែង
ដែលក្រោយមកផ្សាយចេញខ្លួនឯងក្លាយជាខ្លួនមនុស្សថ្មីឡើង។

ប្ប. តើមនុស្សម្នាក់ៗសុទ្ធតែកើតកំណើតជាមនុស្សទាំងអស់គ្នាឬ?

វិ. ទេ, មានភពច្រើនណាស់ដែលម្នាក់ៗអាចចាប់កំណើតឡើងវិញ។ មនុស្សខ្លះកើត
ក្នុងប៉ានសួគ៌ អ្នកខ្លះកើតក្នុងប៉ាននរក អ្នកខ្លះកើតជាប្រេតនិងផ្សេងៗទៀត។ ប៉ានសួគ៌មិន
មែនជាទីកន្លែងទេ តែជាអង្គប្រជុំសភាវៈដែលម្នាក់ៗមានរូបកាយល្អិតនិងជាកន្លែងដែលចិត្ត

សោយសុខដ៏ប្រពៃ។ សាសនាខ្លះព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំងដើម្បីកើតក្នុងភពសួគ៌ាដែលឆ្លើយយ៉ាង
ខុសៗថាជាប្រជុំជីវិតអចិន្ត្រៃយ៍។

តែវាមិនដូច្នោះទេ។ ដូចគ្នានឹងលក្ខណៈពេលវេលាដែលមានសួគ៌ាគឺជាអនិច្ចំហើយពេលជីវិត
មនុស្សម្នាក់ នៅឋាននេះបានបញ្ចប់ អ្នកនោះអាចកើតឡើងវិញម្តងទៀតជាមនុស្ស។ ដូចគ្នា
ដែរនរកក៏មិនមែនជាទីកន្លែង តែជាឋានមានពិតមួយដែលសត្វមានរូបកាយល្អិតហើយជា
ឋានដែលចិត្តត្រូវប្រទះតែភាពអន្ទះសារនិងសេចក្តីទុក្ខភ័យ។ ដូចគ្នា កើតជាប្រេតអត់ឃ្លាន
ជាឋានពិតមួយដែលមានខ្លួនល្អិតហើយជាកន្លែងដែលចិត្តទ្រាំទុក្ខយូរអង្វែងដោយការញាំញីនៃ
ការស្រេកឃ្លានហើយយូរអង្វែងណាស់។

ដូច្នេះសត្វកើតក្នុងសួគ៌ាសោយសុខ កើតជាសត្វនរកឬប្រេតសោយនូវទុក្ខ និងកើត
ជាមនុស្សសោយទុក្ខផងសុខផងផ្សំគ្នារហូត។ ដូច្នេះភាពខុសគ្នាសំខាន់រវាងឋានមនុស្សនិង
ឋានផ្សេងទៀតមានចំពោះលក្ខណៈរាងកាយនិងការសោយសុខឬការសោយទុក្ខ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាផ្តល់អោយការពន្យល់ដ៏គួរអោយពេញចិត្តបំផុតចំពោះមនុស្សកើតមក
ពីទីណា? ហើយស្តាប់ទៅ ទៅកើតទីណា?។ ពេលយើងស្តាប់ចិត្តវិញ្ញាណព្រមជាមួយចុតិចិត្ត
វិបាកកម្ម បុណ្យកុសល និងលក្ខណៈវិស័យដែលបានអភិវឌ្ឍន៍និងកំណត់លក្ខណៈជីវិត កសាង
ខ្លួនឯងឡើងវិញក្នុងកំណើតស៊ុតដែលមានលក្ខណៈគ្រប់បរិបូរ។ ដូច្នេះ ការធំលូតលាស់របស់
មនុស្សម្នាក់ៗ គឺកើតរលត់ហើយអភិវឌ្ឍន៍លក្ខណៈខ្លួនឯងព្រមទាំងលក្ខណៈផ្លូវចិត្តដែលត្រូវបាន
វិវត្តបន្តរហូត។ ហើយអាស្រ័យបរិដ្ឋានថ្មី រូបកាយម្នាក់ៗនឹងផ្លាស់ប្តូរដោយកំណត់ទៅតាម
ការព្យាយាមរបស់វិញ្ញាណ និងកំណត់កត្តាសំខាន់ៗទាំងឡាយដូចជាការសិក្សា តំណរពូជពី
ឪពុកម្តាយនិងសង្គម ហើយស្តាប់ម្តងទៀត រួចទៅចាប់កំណើតនៅក្នុងស៊ុតដែលមានលក្ខណៈ
គ្រប់បរិបូរម្តងទៀត។ ការវិលវល់ស្តាប់និងកើតនេះនឹងបន្តរហូតលក្ខណៈដែលបណ្តាលអោយ

ស្តាប់និងកើត គឺតណ្ហានិងអវិជ្ជាត្រូវបានបំផ្លាញ (បោសសំអាត)។ ពេលពួកគេបដិបត្តិរហូត ដល់មិនកើតមកវិញម្តងទៀតព្រោះចិត្តសំរេចបាននូវធម៌ជាខ្ពស់ហៅថា ព្រះនិព្វានហើយជា ទិសដៅខ្ពស់បំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងជាគោលបំណងរបស់ជីវិត។

ឫ. តើអ្វីដែលកំណត់នូវទីកន្លែងដែលយើងទៅកើត?

វិ. កត្តាសំខាន់បំផុត តែមិនមែនមានតែមួយទេ ដែលជះឥទ្ធិផលអោយយើងកើតម្តង ទៀតហើយជីវិតប្រភេទណាដែលយើងត្រូវកើតគឺអាស្រ័យទៅលើកម្មរបស់យើង។ ពាក្យថា កម្មមានន័យថាអំពើហើយសំដៅទៅលើមេតនាកម្មរបស់យើង។ ន័យផ្សេងទៀតសំដៅទៅ លើការកំណត់អំពើទាំងឡាយដែលយើងបានគិតនិងបានប្រព្រឹត្តក្នុងអតីតកាលកន្លងមក។ ដូចគ្នា ដែរអ្វីដែលយើងគិតនិងប្រព្រឹត្តក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះនឹងមានឥទ្ធិពលក្នុងកំណើតនាពេលអនាគតខាង មុខទៀត។

មនុស្សដែលមានមេត្តាករុណានិងភាពសុចរិតទៀងត្រង់នឹងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ឬ មកកើតជាមនុស្សដែលបរិបូរទៅដោយភោគសម្បត្តិនិងសេចក្តីសុខ។ មនុស្សដែលកាចឃោរ ឃៅ ធ្វើអំពើបាបឬទុក្ខក្រវល់ក្រវាយនឹងទៅកើតក្នុងឋាននរកឬកើតជាមនុស្សដែលពោរពេញ ទៅដោយសេចក្តីទុក្ខវេទនា។ មនុស្សដែលបង្កើនចំណង់តណ្ហាមិនចេះចប់ បង្កើនចំណង់ តណ្ហាខ្លាំងឡើយៗបន្តទៀត និងមហិច្ឆតាដែលពុះកញ្ជ្រោលខ្លាំង មិនចេះស្តប់ស្តល់ធ្វើអោយ កើតម្តងហើយម្តងទៀតដូចជាប្រេតឬមនុស្សដែលជួបនូវសេចក្តីទុក្ខដោយការវិលវល់យូរអង្វែង ប្រកបដោយតណ្ហាខ្លាំង។ យ៉ាងណាក៏ដោយទំលាប់ផ្លូវចិត្តគឺអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងខ្លាំងនូវជីវិតជាតិនេះ ហើយនឹងបន្តទៀតរហូតដល់ជាតិខាងមុខ។ ទោះបីយ៉ាងណាមនុស្សភាគច្រើនកើតជាមនុស្ស ម្តងទៀត។

២៥. ដូច្នេះបើជីវិតរបស់យើងត្រូវកំណត់ដោយកម្មរបស់យើង តើអាចដូរវាបានទេ?

វិ. តាមពិតយើងអាចប្តូរបាន។ នោះគឺសាលោកុដែលជាជំហានមួយក្នុងចំណោមជំហាន
ទាំងប្រាំបីឬអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨គឺសម្មាវាយាម៖។ វាអាស្រ័យលើការឃើញជាក់របស់
យើងប្រើកំឡាំងព្យាយាមច្រើនប៉ុណ្ណានិងការតស៊ូក្រាញនឿយយ៉ាងណា។ តែវាជាសេចក្តី
ពិតដែលមនុស្សខ្លះរឹងផ្អែកទៅលើបុណ្យដែលគេមានពីអតីតកាលតែម្យ៉ាង ដោយមិនព្យាយាម
ក្រាញនឿយឆ្លាស់ប្តូរវាព្រមទាំងផ្តាច់ខ្លួនជាជនរងគ្រោះនូវវិបាកកម្មដ៏អាក្រក់នេះ។ មនុស្ស
បែបនោះនឹងទទួលរងទុក្ខបន្តទៀតបើគេមិនប្តូរទំលាប់អវិជ្ជមានរបស់គេ។ ទំលាប់អាក្រក់
កាន់តែមានអាយុយូរអង្វែង សេចក្តីលំបាកកាន់តែពិបាកនឹងផ្លាស់ប្តូរ។ ពុទ្ធសាសនិកជន
យល់ដូច្នោះ ហើយម្នាក់ៗអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងព្រមទាំងគ្រប់ឱកាសទាំងអស់ដើម្បីកាត់បំបាត់សន្តាន
ផ្លូវចិត្តដែលមានវិបាកកម្មជាទុក្ខ និងអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវចិត្តដែលមានវិបាកជាសុខនិងជាមង្គល។
សមាធិគឺជាមធ្យោបាយមួយក្នុងចំណោមមធ្យោបាយទាំងឡាយបដិបត្តិដើម្បីសង្កត់ទំលាប់ផ្លូវចិត្ត
ក្នុងខណៈកំពុងនិយាយ ឬរៀនចាកការនិយាយក្នុងរឿងណាមួយតែម្យ៉ាង និងកំពុងប្រព្រឹត្ត
រៀនចាកការប្រព្រឹត្តិវិធីណាមួយតែម្យ៉ាង។ ក្នុងមួយជីវិតរបស់ពុទ្ធសាសនិកជនគឺជាការព្យាយាម
សំអាតនិងជំរះផ្លូវចិត្ត។ ជាឧទាហរណ៍ បើមានការអត់ធន់និងករុណាធម៌គឺជាផ្នែកត្រឹមត្រូវ
នៃចរិតលក្ខណៈជីវិតជាតិមុនរបស់អ្នក ដូចជាឧប្បនិស័យនឹងកើតឡើងម្តងទៀតក្នុងជីវិតបច្ចុ
ប្បន្ន។ បើឧប្បនិស័យនេះត្រូវបានពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងជាតិនេះ នឹងមានម្តងទៀតកាន់តែខ្លាំង
ឡើងនិងសមរម្យថែមទៀតក្នុងជាតិខាងមុខ។ នេះស្ថិតលើកត្តាដែលអាចសង្កេតបានហើយសា
មញ្ញបំផុត ដែលបានបង្កើតទំលាប់ពិចារណាសមកហើយ ដែលពិបាកកែប្រែបាន។

ឥឡូវនេះ ពេលអ្នកមានការអត់ធន់និងករុណាធម៌ វានឹងកើតឡើងចំពោះអ្នក
ហើយអ្នកដទៃពិបាកនឹងបង្កបញ្ហាដល់អ្នក ហើយអ្នកជាមនុស្សមិនមានការចងកំហឹង មនុស្ស

ទាំងឡាយនឹងចូលចិត្តអ្នក ហើយជីវិតការរស់នៅរបស់អ្នកកាន់តែសុខឡើងៗ។

ឥឡូវយើងនឹងពិសោធន៍មើលឧទាហរណ៍មួយទៀត។ យើងគួរនិយាយថាអ្នកកើតមកជាតិនេះជាមួយនឹងឧប្បនិស្សន្ទសំយាមអត់ធននិងមានករុណាធម៌អាស្រ័យដោយអ្នកមានឧប្បនិស្សន្ទខាងផ្លូវចិត្តរបស់អ្នកកាលពីជាតិមុន។ តែនៅជាតិនេះអ្នកលះបង់ការពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍន៍ឧប្បនិស្សន្ទទាំងនេះ។ ឧប្បនិស្សន្ទទាំងនេះនឹងខ្សោយចុះជាបន្តបន្ទាប់ហើយរលប់រលាយបាត់ទៅព្រមទាំងអាចបាត់បង់ទៅទាំងអស់ក្នុងជាតិខាងមុខ។ ខន្តីធម៌និងករុណាធម៌អាចចុះខ្សោយក្នុងករណីនេះ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទាំងជាតិនេះឬជាតិក្រោយ ការឡើងទោសៈ សេចក្តីក្រោធនិងចិត្តយង់ឃ្នោងអាចលាស់ធំឡើងនិងអភិវឌ្ឍន៍ទៀត ផ្តល់អោយពួកគេនូវជីវិតដែលគ្មានសេចក្តីសុខព្រោះតែតស៊ូយាបទដែលគេបង្កើតដូចនោះ។ យើងនឹងពិសោធន៍ឧទាហរណ៍ចុងក្រោយថែមមួយទៀត។ យើងគួរនិយាយថាអាស្រ័យដោយឧប្បនិស្សន្ទជាតិមុនរបស់អ្នក ពេលអ្នកមកកើតក្នុងជាតិនេះមានឧប្បនិស្សន្ទជាមនុស្សមានទោសៈចរិកក្រោធនឹងងាយ ហើយអ្នកដឹងថាឧប្បនិស្សន្ទបែបនេះបណ្តាលអោយអ្នកមានសេចក្តីទុក្ខតែម្យ៉ាង ដូច្នេះអ្នកគួរតែព្យាយាមផ្លាស់ប្តូរវាចេញ។ អ្នកផ្លាស់ប្តូរវាដោយអារម្មណ៍ដែលវិជ្ជមាន។ បើអ្នកអាចកំចាត់វាចេញបានទាំងស្រុង ដែលអាចកំចាត់បានទាល់តែអ្នកព្យាយាម អ្នកនឹងបានជ្រះស្រឡះពីសេចក្តីទុក្ខដែលបណ្តាលមកពីទោសៈចរិកនិងសេចក្តីក្រែវក្រោធន។ បើអ្នកអាចបន្ថយឧប្បនិស្សន្ទដូច្នេះបានតែបន្តិច វាអាចនឹងមានម្តងទៀតក្នុងជាតិក្រោយជាមួយនឹងសេចក្តីព្យាយាមច្រើនឡើងបន្តិច ហើយវាអាចត្រូវបានកំចាត់ចោលទាំងស្រុង អ្នកនឹងអាចរួចរំដោះពីសេចក្តីទុក្ខទាំងពួង

៥. អ្នកបានពន្យល់ច្រើនអំពីការកើតម្តងទៀត តើមានភស្តុតាងណាមួយទេដែល បញ្ជាក់ថាយើងកើតម្តងទៀតក្រោយពីស្លាប់?

វិ. មិនមែនមានតែភស្តុតាងខាងវិទ្យាសាស្ត្រទេដែលគាំទ្រដល់ជំនឿការកើតឡើងរបស់ពុទ្ធសាសនិកជនវាគឺពិតជាទ្រឹស្តីជីវិតក្រោយពីការស្លាប់ដែលមានភស្តុតាងឯទៀតគាំទ្រវា។ មិនមានចំណិតភស្តុតាងណាបញ្ជាក់នូវភាពមានពិតនៃឋានសួគ៌ហើយនឹងភស្តុតាងសូន្យសុខក្រោយពេលយើងស្លាប់ដែរ។ ប៉ុន្តែ៣០ឆ្នាំចុងក្រោយនេះអ្នកស្រាវជ្រាវខាងចិត្តវិញ្ញាណកំពុងសិក្សាស្រាវជ្រាវព័ត៌មានដែលថាមនុស្សខ្លះចាំជាតិកំណើតខ្លួនឯងបាន។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងប្រទេសអង់គ្លេស ក្មេងស្រីអាយុ៥ឆ្នាំបាននិយាយថាមានអាចម៍ចងចាំម្តាយនិងឪពុកម្តាយក្រោយពីស្លាប់នាងហើយនាងនិយាយយ៉ាងជាក់ស្តែងអំពីអ្វីដែលហាក់ដូចជាហេតុការណ៍នៃជីវិតមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀត។ អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវខាងចិត្តវិញ្ញាណបាននាំនាងចូលមកហើយសួរសំណួរជាច្រើនចំពោះអ្វីដែលនាងបានឆ្លើយ។ នាងនិយាយអំពីការរស់នៅក្នុងភូមិមួយច្បាស់លាស់ ដែលរឿងនោះកើតឡើងក្នុងប្រទេសអេស្បាញ។ នាងបានប្រាប់ឈ្មោះភូមិ ឈ្មោះផ្លូវដែលនាងរស់នៅ ឈ្មោះញាតិជិតខាងរបស់នាង និងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃទីនោះដោយលំអិត។ នាងក៏បាននិយាយទាំងទឹកភ្នែកនូវសាហេតុដែលនាងឡានជល់របួសហើយស្លាប់ពីរថ្ងៃក្រោយមក។ នៅពេលភាពលំអិតនេះត្រូវបានត្រួតពិនិត្យ ពួកគេទទួលបានចម្លើយថាអ្វីដែលនាងនិយាយគឺជាសេចក្តីពិត។ មានភូមិនោះនៅក្នុងប្រទេសអេស្បាញ ព្រមទាំងឈ្មោះកូនដែលនាងបានប្រាប់។ មានផ្ទះមួយមានទំរង់ដូចដែលនាងបានអធិប្បាយនៅជាប់លេខផ្លូវដែលនាងបានប្រាប់ឈ្មោះ។ ភស្តុតាងច្រើនជាងនេះទៀត គឺមានស្ត្រីអាយុ២៣ឆ្នាំដែលរស់នៅក្នុងផ្ទះនេះបានត្រូវស្តាប់ដោយឧបទ្ទវហេតុដោយរថយន្តជល់កាលពី៥ឆ្នាំមុន។

ឥឡូវនេះ តើវាអាចពិតបានទេដែលក្មេងស្រីអាយុ៥ឆ្នាំក្នុងប្រទេសអង់គ្លេសដែលមិនដែលធ្លាប់ទៅប្រទេសអេស្បាញសោះដឹងអ្វីគ្រប់យ៉ាងអំពីទីនោះ? ហើយតាមពិតនេះគឺមិនមែន

ជាករណីតែមួយចំពោះរឿងនេះទេ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យអៀនស្តេនសាន់នៃសកលវិទ្យាល័យ
ជីជិនញៀ មហាវិទ្យាល័យចិត្តសាស្ត្របានអធិប្បាយរាប់រយដងអំពីករណីមនុស្សដឹងជាតិនេះនៅ
ក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់។ គាត់ជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដែលគេទទួលស្គាល់ច្រើនដែលការសិក្សា២៥
ឆ្នាំអំពីមនុស្សចាំជាតិរបស់គាត់គឺមានភស្តុតាងដ៏ច្បាស់លាស់សំរាប់ទ្រឹស្តីចាប់កំណើតថ្មីរបស់ព្រះ
ពុទ្ធសាសនា។

**ធុ. អ្នកនិយាយថា ការនិយាយអំពីបិសាចគឺជាអរឿងអរូបិយ។ តើការនិយាយអំពីការកើត
ម្តងទៀតមិនមែនជារឿងអរូបិយដំណើរនោះដែរឬទេ?**

វិ. រមែនក្រុមកំណត់និយមន័យអរូបិយដំណើរនោះជារឿងមួយដែលមិនស្ថិតលើហេតុផលឬ
ព្រឹត្តិការណ៍តែមានទំនាក់ទំនងនឹងការគិតដូចជានៅក្នុងមន្តអាគម។ បើអ្នកអាចបង្ហាញខ្ញុំការ
សិក្សានូវការមានបិសាចពិតប្រាកដដែលសរសេរដោយអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រម្នាក់ ខ្ញុំនឹងទទួលយកដំ
ន្លើលើបិសាចថាមិនមែនជារឿងអរូបិយដំណើរ។ តែខ្ញុំមិនដែលឮអំពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវរឿងបិសាច
ណាមួយទេ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដូចជាប្រក្រតីដែលមិនអើពើនឹងការសិក្សារឿងនេះ ដូច្នោះខ្ញុំអាច
និយាយថាគ្មានភស្តុតាងណាបញ្ជាក់ថាមានបិសាចនោះឡើយ។ តែដូចដែលយើងទើបតែឃើញ
គឺមានភស្តុតាងពិតដែលបញ្ជាក់នូវចម្លងរឿងការកើតម្តងទៀតយ៉ាងពិតប្រាកដ។ ដូច្នោះបើជឿ
លើការកើតថ្មីទៀត យ៉ាងហោចណាស់សំអាងលើព្រឹត្តិការណ៍ជាក់ស្តែងខ្លះ វាមិនមែនជា
រឿងអរូបិយដំណើរឡើយ។

ធុ. មែនហើយ តើមានអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រណាមួយដែលជឿទៅលើការកើតថ្មីម្តងទៀត?

វិ. ចំណីនពរ មាន។ ចូរមើលហាក់ស្តែងដែលជាអ្នកនាំយករបកគំហើញវិទ្យាសាស្ត្រទៅដាក់

ក្នុងប្រព័ន្ធសិក្សាចក្រភពអង់គ្លេសសតវត្សទី១៩ហើយជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រទី១ដែលការពារទ្រឹស្តី
របស់ដារីន ដែលជឿថាការអរតារគឺជាគំនិតដែលអាចទទួលយកបាន។ នៅក្នុងសៀវភៅដ៏ល្បី
ល្បាញរបស់លោក *វិវឌ្ឍនាការនិងបញ្ហាវិវិសាស្ត្រនិងអត្ថបទដទៃទៀត* គាត់និយាយថា

*ក្នុងទ្រឹស្តីការប្តូរពីមួយទៅមួយ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ប្រភពរបស់វា ការកាក់
ស្មានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រព្រឹត្តិសាសនាត្រូវបានគេរកឃើញយកមកពិនិត្យមើល
ឧបករណ៍ការកើតនោះជាការបញ្ជាក់នូវវិធីការប្តូរពីចក្រវាឡមកមនុស្សដែលអាចយកជាការ
បាន សំណើរអោយមានការចម្លងបញ្ជាក់មានប្រសិទ្ធភាពមិនតិចជាងទ្រឹស្តីដទៃទៀតទេ
ហើយគ្មាននរណាបដិសេធន៍ លើកលែងតែអ្នកគិតដ៏ក្រខ្លាំងនិងបដិសេធដ៏វាដោយសារតែភាព
មិនទំនងជាប់មកជាមួយ។ ដូចគ្នានឹងទ្រឹស្តីវិវឌ្ឍនាការនោះឯង ដែលការប្តូរតំណែងពីមួយ
ទៅមួយ របស់វាមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងលោកនៃសេចក្តីពិត ហើយវាអាចជាការបញ្ជាក់ការ
គាំទ្រដូច្នោះ ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏អស្ចារ្យពីការផ្លូវផ្តងផ្តាដែលអាចយកជាការបាន ។*

ដូចគ្នាដែរ *សាស្ត្រាចារ្យហ្គូស ហ្គ្រាមប៊ើច* ជាអ្នកតារាវិទ្យាដ៏ល្បីល្បាញ ជា
អ្នករូបវិទ្យា និងជាមិត្តភក្តិជាមួយលោកអែស្តាញផនជាតិស្វីស បានរកឃើញនូវទ្រឹស្តីការកើត
ឡើងដែលអធិប្បាយថា *យោបល់គឺខុសគ្នាពីអ្វីដែលវិញ្ញាណមនុស្សអាចអរតារម្តងទៀត
នៅលើផែនដីឬទេ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៣៦ ករណីដ៏សំខាន់មួយត្រូវបានគេសិក្សាយ៉ាងលម្អិតហើយ
រាយការណ៍ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌា។ ក្មេងស្រីម្នាក់ (នាងសន្តិ ទេវី ពិដេលី)
អាចអធិប្បាយដូចឃើញនឹងភ្នែកនូវជីវិតពីអតីតកាលរបស់នាង (នៅឯមុត្រា ចំងាយរាប់រយ
មែត្រពីក្រុងដេលី) ដែលទើបតែចប់ទៅត្រឹមតែមួយឆ្នាំមុនពេលការកើតជាលើកទីពីររបស់
នាង។ នាងបានប្រាប់ស្វាមីនិងកូនរបស់នាងនិងរៀបរាប់ពីផ្ទះព្រមទាំងប្រវត្តិជីវិត។
ក្រុមអ្នកសិក្សាស៊ើបអង្កេតបាននាំនាងទៅរកញាតិមិត្តដើមរបស់នាង ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាង*

ច្បាស់រាល់ការអះអាងរបស់នាង។ ក្នុងចំណោមការត្រឡប់ជាតិមកកើត ឥណ្ឌាត្រូវបានគេ
មើលឃើញថាជាកន្លែងសាមញ្ញធម្មតារត្នដែលគួរអោយភ្ញាក់ភ្ញើលសំរាប់ពួកគេក្នុងករណីនេះគឺ
ព្រឹត្តិការណ៍ពិតជាច្រើនដែលក្មេងស្រីនេះបានចងចាំ។ ករណីនេះនិងការស្រដៀងគ្នាផ្សេងទៀត
អាចត្រូវបានគេរាប់បញ្ចូលជាភស្តុតាងបន្ថែមទៀតសំរាប់ទ្រឹស្តីការចាំជាតិកំណើតដែលមិនត្រូវ
បានធ្វើអោយបាត់បង់ទៅនោះ ។

សាស្ត្រាចារ្យជូដេហ្វឺន ហាក់ស្តេ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រជនជាតិអង់គ្លេសដ៏មានកិត្តិយស
ដែលជាអគ្គនាយកនៃអង្គការយូនេស្កូជឿថាការកើតថ្មីពិតជាសមស្របទៅនឹងគំនិតខាងវិទ្យា
សាស្ត្រ គ្មានអ្វីប្រឆាំងនឹងជីវិតខាងចិត្តវិញ្ញាណនៃបច្ចេកបុគ្គលដែលមានជីវិតជាអចិន្ត្រៃយ៍
ក្នុងករណីខ្លះបន្ទាប់ពីការស្លាប់ ដូចគ្នានឹងសារដែលពិតជាគ្មានខ្សែភ្លើង ត្រូវបានធ្វើចេញ
ដោយការធ្វើការយ៉ាងពិតប្រាកដក្នុងករណីជាក់ច្បាស់មួយៗតែវាគួរអោយចងចាំថាសារឥតខ្សែ
ភ្លើងទាំងនេះ ពិតជាអាចក្លាយជាសារម្តងទៀតពេលវាមកតភ្ជាប់នឹងគ្រឿងទទួលដែលមាន
គ្រោងសាងជារត្ននិងថ្មីៗដូច្នោះជាមួយនឹងការរាយចេញដែលអាចប្រព្រឹត្តទៅបានរបស់វិញ្ញាណ
វាមិនដែលគិតឬទទួលបានអារម្មណ៍វិញដល់វាករណ៍រូបរាងម្តងទៀតក្នុងលក្ខណៈផ្សេងទៀត។
បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់យើងគឺពឹងផ្អែកទៅលើខ្លួនយើងដែលពិតជាមិនអាចគិតដល់ការមានជីវិត
ដែលអាចស្ថិតក្នុងលក្ខណៈរូបរាងម្តងទៀតដោយគ្មានប្រភេទនៃខ្លួនប្រាណ។ ខ្ញុំអាចគិត
ដល់រត្នខ្លះដែលត្រូវបានបញ្ជូនចេញដោយអាចទ្រទ្រង់សម្ព័ន្ធភាពដូចគ្នារវាងបុរសនិងស្ត្រីដូចគ្នានឹង
សារគ្មានខ្សែភ្លើងដែរ បញ្ជូនទៅកាន់រត្នបន្តសំរាប់ចិត្តវិញ្ញាណ ។

ទោះបីមនុស្សដែលស្នាត់ជំនាញខ្លាំងហើយចុះមកកាន់ផែនដីដូចជាអ្នកឧស្សាហកម្ម
ហិនរី ហ្វ្រីត ជនជាតិអាមេរិកាំង បានរកឃើញគំនិតការទទួលយករឿងការចាប់កំណើតថ្មី

ប្រើប្រាស់ចាប់អារម្មណ៍ទៅនឹងគំនិតជឿរឿងការកើតថ្មីពីព្រោះការកើតថ្មីផ្តល់ឱកាសជាលើកទី២
 ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង ដែលខុសពីគំនិតទេវនិយមឬគំនិតវត្តនិយម។ ហិនរី ប្រើនិយាយថា
*ខ្ញុំសរុបយកទ្រឹស្តីការត្រឡប់ជាតិពេលខ្ញុំអាយុ២៦ឆ្នាំ។ សាសនាមិនបានផ្តល់អ្វីឡើយ
 ចំពោះរឿងនេះ។ សូម្បីការងារក៏មិនអាចផ្តល់នូវភាពង្អែកផ្តល់ដល់ខ្ញុំទាំងអស់ទេ។ ការងារក៏
 មានជីវិតមិនគ្រប់គ្រាន់បើយើងមិនអាចប្រើប្រាស់បទពិសោធន៍ដែលយើងរួមទុកក្នុងជីវិត
 មួយនាពេលអនាគត។ ពេលខ្ញុំរកឃើញការអវតារជីវិតវាហាក់ដូចជាខ្ញុំបានរកឃើញគំរោងចក្រ
 វាឡើយខ្ញុំរឿងច្បាស់ថា មានឱកាសមួយដើម្បីបំពេញគំនិតរបស់ខ្ញុំ។ ពេលវេលានឹងមិនមាន
 កំណត់ព្រំដែនទៀតទេ។ ខ្ញុំនឹងមិនជាទាសករចំពោះទ្រនិចនាឡិការទៀតទេ។ ភាពរវាងវែង
 បទពិសោធន៍។ អ្នកខ្លះគិតថាវាគឺជារង្វាន់ឬទេព្យកោសល្យ តែវាជាផល (វិបាក) នៃបទពិ
 សោធន៍ដ៏យូរអង្វែងក្នុងជាតិជាច្រើន។ អ្នកខ្លះគឺមានវិញ្ញាណចាស់ជាងអ្នកដទៃ ហើយ
 ដូច្នោះគេដឹងច្រើនជាង។ ការរកឃើញនូវការអវតារធ្វើអោយមិត្តខ្ញុំស្ងប់។ បើអ្នកទទួលយក
 ការថតការសន្ទនានេះ ចូរកំណត់ចំណាំវា ដូច្នោះអាចធ្វើអោយមិត្តរបស់មនុស្សបានស្ងប់។
 ខ្ញុំគប្បីនឹងធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកដទៃនូវភាពស្ងប់ស្ងាត់ ដែលទស្សនៈរឿងជីវិតដ៏យូរអង្វែង
 ផ្តល់អោយយើង ។*

ដូច្នេះការប្រៀនប្រដៅរឿងការចាប់កំណើតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាពិតជាមានភស្តុតាង
 ខាងវិទ្យាសាស្ត្រខ្លះដែលគាំទ្រវា។ វាមានភារៈពិតប្រាកដតាមហេតុបច្ច័យ ហើយវាធ្វើដំណើរ
 នៅលើកំណាត់ផ្លូវវែងឆ្ងាយ ដើម្បីឆ្លើយនូវសំណួរទាំងឡាយដែលទ្រឹស្តីវត្តនិយមនិងទេវនិយម
 មិនអាចឆ្លើយតបបាន។

វាក៏ជាការសុខស្រួលខ្លាំងណាស់ផងដែរ។ អ្វីដែលអាក្រក់ជាងទ្រឹស្តីជីវិតដែលមិនផ្តល់អោយ
អ្នកនូវឱកាសទីពីរ គ្មានភ័យសំណាងដើម្បីកែប្រែនូវកំហុសអ្នកដែលអ្នកបានធ្វើក្នុងជាតិនេះ
ហើយគ្មានពេលអភិវឌ្ឍន៍បន្ថែមនូវភាពជំនាញនិងលទ្ធភាពដែលអ្នកបានបិទបញ្ចប់ក្នុងជីវិតនេះ។
តែតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ បើអ្នកមិនបានសម្រេចព្រះនិព្វានក្នុងជីវិតនេះទេ អ្នកនឹង
មានឱកាសព្យាយាមម្តងទៀតក្នុងជាតិខាងមុខ។ បើអ្នកបានសាងកំហុសអ្នកក្នុងជាតិនេះ អ្នក
នឹងអាចធ្វើអោយត្រឹមត្រូវដោយខ្លួនឯងក្នុងជាតិខាងមុខ។ អ្នកនឹងអាចបានសិក្សាយ៉ាងពិតប្រាកដ
ក្នុងកំហុសអ្នករបស់អ្នក។ រឿងរ៉ាវទាំងឡាយដែលអ្នកមិនអាចធ្វើឬសម្រេចបានក្នុងជីវិតនេះ
អាចនឹងប្រែទៅជាល្អក្នុងជាតិខាងមុខ។ *តើពាក្យប្រៀនប្រដៅអ្វីក៏អស្ចារ្យម្តេច!*

ភាគ ៦

សមាធិ

ឝ. តើអ្វីគឺសមាធិ?

វិ. សមាធិគឺជាការព្យាយាមខាងផ្លូវសតិមួយដើម្បីផ្លាស់ប្តូរនូវវិធីការធ្វើការរបស់ចិត្ត។ ពាក្យបាលីសមាធិគឺ ភាវនា ដែលមានន័យថា *ធ្វើអោយល្ងាចលាស់ ឬ អភិវឌ្ឍន៍* ។

ឝ. តើសមាធិមានសារប្រយោជន៍ទេ?

វិ. ចំរើនពរ មានសារប្រយោជន៍ណាស់។ មិនមានបញ្ហាថាយើងត្រូវការសេចក្តីល្អ ចំនួនប៉ុន្មានទេ បើយើងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរសេចក្តីប្រាថ្នាដែលធ្វើអោយយើងប្រព្រឹត្តតាមតែចិត្ត ដែលមិនងាយកែប្រែបាន។ ឧទាហរណ៍ មនុស្សម្នាក់អាចនឹងដឹងខ្លួនថាគាត់គឺមិនមានសេចក្តី អត់ធន់ចំពោះភរិយារបស់គាត់ហើយគាត់អាចនឹងសន្យាខ្លួនឯងថា *ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ខ្ញុំនឹងមិនជាមនុស្សទោស:រហ័យទៀតទេ* ប៉ុន្តែមួយម៉ោងក្រោយមកគាត់អាចនឹងស្រែកកំ ហកដាក់ភរិយាគាត់យ៉ាងងាយបំផុត ពីព្រោះគាត់គ្មានសតិដឹងដោយខ្លួនឯង ទោស:កើត ឡើងដោយគាត់មិនដឹងវាទាល់តែសោះ។ សមាធិជួយអោយអភិវឌ្ឍន៍សតិដឹងថាមពលដែលត្រូវ ការដើម្បីកែប្រែទំរង់ទំលាប់ផ្លូវចិត្តដែលជ្រាបចូលមក ។

ឝ. ខ្ញុំបានឮថាសមាធិអាចគ្រោះថ្នាក់។ តើនេះជារឿងពិតមែនឬ?

វិ. ដើម្បីមានជីវិតយើងត្រូវការរសជាតិប្រៃ។ តែបើបរិភោគអំបិលមួយគីឡូក្រាម វាអាច

នឹងសំលាប់អ្នក។ ដើម្បីរស់នៅក្នុងលោកទំនើបថ្មីអ្នកត្រូវការរថយន្តតែបើអ្នកបើកមិនគោរព
 ច្បាប់ចរាចរឬបើអ្នកបើកបរក្នុងពេលស្រវឹង រថយន្តនឹងក្លាយជាគ្រឿងយន្តគ្រោះថ្នាក់។
 សមាធិគឺដូចនេះឯង វាសំខាន់ណាស់សំរាប់សុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់យើងនិងជីវិតផាសុខភ័យប៉ុន្តែបើ
 យើងបដិបត្តិក្នុងផ្លូវលំណឹងបង្កបញ្ហាជាច្រើន។ មនុស្សខ្លះមានបញ្ហាដូចជាការធុញទ្រង់ជីវិត
 សេចក្តីភិតភ័យឥតហេតុផលឬរោគព្រួយចិត្ត គេថាសមាធិជាឱសថព្យាបាលរោគនេះបានជាប់
 រហ័ស។ ពួកគេចាប់ផ្តើមធ្វើសមាធិហើយជូនកាលបញ្ហារបស់ពួកគេកាន់តែអាក្រក់ឡើង។
 បើអ្នកមានបញ្ហាដូច្នោះមែន អ្នកគួរតែស្វែងរកគ្រូដែលជំនាញៗហើយពេលក្រោយបើអ្នកបាន
 ជួរស្បើយឡើងក៏គួរនឹងបដិបត្តិអោយជាប់ជានិច្ច។ អ្នកដទៃទៀតខ្លះធ្វើបានសម្រេចដោយ
 ខ្លួនគេផ្ទាល់ ពួកគេបដិបត្តិសមាធិហើយមិនតែបដិបត្តិជាបន្តបន្ទាប់មួយជំហានម្តងមួយជំ
 ហានម្តងនោះទេ ពួកគេធ្វើសមាធិដោយប្រឹងប្រែងខ្លាំងអស់រយៈពេលដ៏យូររហូតដល់អស់កំ
 ឡាំងល្អិតល្អៃមួយរំពេច។ តែប្រហែលជាបញ្ហាភាគច្រើនក្នុងការធ្វើសមាធិបណ្តាលមកពីធ្វើ
 សមាធិបែបសត្វកាំងហ្ន៎រូន។

អ្នកខ្លះទៅរកគ្រូម្នាក់ហើយបដិបត្តិសមាធិតាមវិធីរបស់គាត់អស់មួយរយៈ បន្ទាប់មក
 ពួកគេបានអានសៀវភៅខ្លះរួចសម្រេចចិត្តព្យាយាមធ្វើតាមវិធីនោះ តែមួយសប្តាហ៍ក្រោយ
 មកគ្រូបង្រៀនសមាធិម្នាក់ដែលឈឺឈ្មោះមកលេងក្នុងក្រុងហើយពួកគេប្រាថ្នាចង់អោយគាត់
 ចូលរំលែកយោបល់ទស្សនៈខ្លះក្នុងការបដិបត្តិរបស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់ក្រោយមកបន្តិចពួក
 យោគាវចរកើតភាន់ច្រឡំរហូតដល់អស់សង្ឃឹម។ លោកដូចជាសត្វកាំងហ្ន៎រូនវិធីបដិបត្តិសមាធិ
 មួយទៅរកមួយទៀតគឺជាកំហុសឆ្គងដ៏ធំមួយ។ តែបើអ្នកមិនមានបញ្ហាលើចាប់ខាងផ្លូវចិត្តទេ
 ហើយអ្នកមកបដិបត្តិសមាធិ រួចបដិបត្តិយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ វាក៏ជារិធីដ៏ល្អបំផុតមួយដែល
 អ្នកអាចធ្វើដោយខ្លួនអ្នកផ្ទាល់។

៥. តើមានវិធីបដិបត្តិសមាធិប៉ុន្មានយ៉ាង?

វិ. ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនវិធីបដិបត្តិសមាធិច្រើនយ៉ាង វិធីនីមួយៗរចនាឡើងដើម្បីជំនះលើ បញ្ហាដែលមានពិតប្រាកដឬដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍អង្គផ្លូវចិត្តដ៏ពិតប្រាកដ។ ប៉ុន្តែប្រភេទការបដិបត្តិ សមាធិពីរយ៉ាងដ៏សាមញ្ញនិងមានប្រយោជន៍បំផុតគឺការកំណត់សតិដោយដង្ហើមខ្យល់ចេញចូល (អាណាបានសូតិ) និងចំរើនមេត្តាធម៌ (មេត្តាភារីនា) ។

៥. តើអ្នកបដិបត្តិការចំរើនសតិដោយដង្ហើមខ្យល់ចេញចូលដោយវិធីណា?

វិ. អ្នកអាចបដិបត្តិតាមវិធីដ៏ងាយៗនេះ គឺ៤ភី ដូចជាៈទឹកនៃង ឥរិយាបថ ការ បដិបត្តិនិងបញ្ហា។ ទីមួយចូរស្វែងរកទឹកនៃងដែលសមរម្យ អាចជាបន្ទប់ដែលមិនមានសំលេង អ្វីអរហើយទំនងជាមិនមានការរំខាន។ ទីពីរ ចូរអង្គុយក្នុងឥរិយាបថដែលងាយស្រួល។ ឥរិយាបថអង្គុយដែលល្អគឺអង្គុយពេនភ្លេន ខ្លឹមមួយកល់ពីក្រោមតូច តំរង់ ផ្លឹងខ្នងអោយត្រង់ ដៃទាំងពីរដាក់ពីលើភ្នៅហើយបិទភ្នែកទាំងពីរ។ វិធីផ្សេងទៀត អ្នក អាចអង្គុយលើកៅអីយូរបានទៅតាមដែលអ្នកអាចកំណត់ខ្លួនអោយត្រង់។ បន្ទាប់មកទៀតចាប់ ផ្តើមបដិបត្តិតដោយខ្លួនឯង។ ក្នុងខណៈដែលអ្នកអង្គុយយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ដោយបិទភ្នែកទាំង គូរ អ្នកត្រូវតាំងចិត្តពិចារណាចំពោះដង្ហើមខ្យល់ចូលនិងដង្ហើមខ្យល់ចេញ។ វិធីនេះអាចធ្វើ បានដោយការរាប់ដង្ហើមខ្យល់ឬរំពៃរំសំឡើងមើលការបោងឬផុតចុះរបស់ផ្គត់ពោះ។ ពេលបាន ធ្វើដូច្នេះបញ្ហាធំៗនិងសេចក្តីលំបាកទាំងឡាយនឹងផុសចេញឡើង។ អ្នកអាចជួបប្រទះការរមាស់ ដែលវេលាក្រហាយនៅលើរាងកាយឬការចុកវេលាក្បាលជង្គង់។ បើហេតុការណ៍នេះកើត ឡើង ចូរព្យាយាមរក្សារាងកាយនៅស្ងៀមដោយមិនកំរើក ហើយគិតតែខំប្រឹងពិចារណា ទៅលើខ្យល់ដង្ហើម។ អ្នកប្រហែលជាមានគំនិតរំខានច្រើនប្រៀបធៀបមកក្នុងចិត្តរបស់អ្នកហើយ

ទាញការតាំងចិត្តពីការពិចារណាខ្យល់ដង្ហើម។ វិធីតែម្យ៉ាងដែលអ្នកអាចដោះស្រាយជាមួយ
បញ្ហានេះគឺរក្សាអត់ទ្រាំរំលឹកនូវការពិចារណារបស់អ្នកទៅរកខ្យល់ដង្ហើមវិញ។ បើអ្នក
អត់ធន់ធ្វើដូច្នោះ ចិត្តរើរវាយនិងខ្សោយចុះ ការខំរំលឹកចិត្តរបស់អ្នកនឹងមានកំឡាំងខ្លាំងហើយ
អ្នកបានសេចក្តីស្ងប់ក្នុងចិត្តយ៉ាងជ្រៅជានោះ? ព្រមទាំងសេចក្តីស្ងប់នៅខាងក្នុង ។

ឆ. តើខ្ញុំអាចធ្វើសមាធិយូរយ៉ាងណា?

វិ. វាជាការប្រសើរណាស់បើបដិបត្តិសមាធិបាន១៥នាទីជារៀងរាល់ថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍
ហើយក្រោយមកបន្ថែម៥នាទីជារៀងរាល់សប្តាហ៍ រហូតដល់អ្នកអាចធ្វើសមាធិបាន៤៥នាទី។
បន្ទាប់ពីការធ្វើសមាធិជារៀងរាល់ថ្ងៃជាប្រចាំពីរបីសប្តាហ៍កន្លងមក អ្នកអាចចាប់ផ្តើមសំគាល់
ថាការរំងាប់ចិត្តអោយស្ងប់របស់អ្នកមានការប្រសើរឡើង មានចិត្តរើរវាយតិច
ហើយអ្នកអាច មានសេចក្តីសុខពិតប្រាកដគ្រប់ខណៈទាំងអស់ ព្រមទាំងស្ងប់ជារៀងរហូត។

ឆ. ចុះអំពីការចំរើនមេត្តាសមាធិជាអ្វី? តើសមាធិនេះគេបដិបត្តិដូចម្តេច?

វិ. អ្នកធ្លាប់ស្គាល់ខ្លះម្តងហើយអំពីការបដិបត្តិអាណាបានសុរតិសមាធិហើយកំពុងបដិបត្តិ
យ៉ាងជាប់លាប់ អ្នកអាចចាប់ផ្តើមបដិបត្តិចំរើនមេត្តាសមាធិ។ អ្នកគួរតប្រើប្រាស់ប្រាសាទ
រាល់សប្តាហ៍ក្រោយពីអ្នកបានបដិបត្តិចំរើនមេត្តាសមាធិ។ ដំបូង អ្នកសំឡឹងមករកខ្លួនអ្នក
ហើយនិយាយមកកាន់ខ្លួនឯងថា សូមអោយខ្ញុំនៅជាសុខនិងប្រាសចាកទុក្ខ។ សូមឱ្យ
ខ្ញុំមានសេចក្តីសុខនិងសេចក្តីស្ងប់។ សូមអោយខ្ញុំរួចចាកផុតពីគ្រោះភ័យទាំងពួង។ សូមអោយ
ចិត្តរបស់ខ្ញុំរួចចាកផុតពីការបៀតបៀន។ សូមអោយបេះដូងរបស់ខ្ញុំពេញប្រៀបទៅដោយមេត្តា
ធម៌។ សូមអោយខ្ញុំនៅជាសុខនិងប្រាសចាកទុក្ខ។ បន្ទាប់មកបន្តិចម្តងៗអ្នកផ្សាយមេត្តា

ដល់មនុស្សដែលអ្នកស្រឡាញ់ មនុស្សឧបេក្ខានោះគឺមនុស្សដែលអ្នកមិនស្អប់មិនស្រឡាញ់ ហើយចុងក្រោយគេគឺមនុស្សដែលអ្នកមិនស្រឡាញ់ ព្រោះអោយគេគ្រប់គ្នានោះបានសេចក្តីសុខ

៥. តើការបដិបត្តិសមាធិបែបនេះបានប្រយោជន៍យ៉ាងណា?

វិ. បើអ្នកបដិបត្តិមេត្តាសមាធិបានយ៉ាងជាប់លាប់ ជាមួយនឹងការបដិបត្តិដែលត្រឹមត្រូវ អ្នកអាចជួបប្រទះការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាននឹងកើតមាននៅក្នុងខ្លួនអ្នក។ អ្នកនឹងរកឃើញនូវការ ទទួលស្គាល់ខ្លួនឯងកាន់តែខ្លាំងឡើង និងការអត់អោនទោសកំហុសដល់ខ្លួនឯង។ អ្នកនឹងរក ឃើញថាអារម្មណ៍របស់អ្នកចំពោះមនុស្សដ៏ជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នកនឹងមានខ្លាំងឡើង។ អ្នកនឹង រកឃើញខ្លួនឯងក្នុងការសេពគប់មិត្តភក្តិជាមួយមនុស្សដែលធ្លាប់តែទីទៃពីគ្នាឬធ្លាប់តែមិនរវល់ នឹងគ្នា ហើយធ្វើឱ្យអ្នកមានបរិយេប្បការតូចចិត្តដែលអ្នកមានចំពោះអ្នកដទៃ មានការថយចុះ បន្តិចហើយអាចរលាយបាត់នៅទីបំផុត។ ជួនកាលបើអ្នកស្គាល់នរណាម្នាក់មានជំងឺ ទុក្ខក្រៀម ក្រំ ឬប្រឈមមុខនឹងសេចក្តីលំបាក អ្នកអាចនឹកយកមកជាអារម្មណ៍កម្មដ្ឋានរបស់អ្នក ហើយអ្នកនឹងរកឃើញនូវធ្វើឱ្យស្ថានការណ៍របស់ពួកគេប្រសើរឡើង ជាបន្តបន្ទាប់ ។

៥. តើសមាធិអាចនឹងបានផលយ៉ាងណា?

វិ. មិត្ត នៅពេលដែលបានអភិវឌ្ឍន៍ល្អហើយ គឺជាឧបករណ៍ដ៏មានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាមួយ បើយើងអាចសិក្សាការសង្កេតមើលថាមពលចិត្តរបស់យើង ហើយកំណត់វាទៅរកអ្នកដទៃ វាអាចមានមហិទ្ធិឬទ្ធិចំពោះជនទាំងនោះ។ អ្នកគង់នឹងមានបទពិសោធន៍ល្អដូចនេះប្រហែល ជាអ្នកស្ថិតក្នុងបន្ទប់មនុស្សអ្វីរអរហើយមានអារម្មណ៍ថាមានមនុស្សខ្លះកំពុងសំឡឹងអ្នក។ អ្នក ងាកមើលជុំវិញដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដច្បាស់ថាមានអ្នកខ្លះកំពុងសំឡឹងអ្នក។ អ្វីដែលបានកើតឡើង

គឺថាអ្នកត្រូវបានមនុស្សដទៃព្យាបាលដោយថាមពលចិត្តរបស់គេ។ មេត្តាសមាធិគឺដូច
នេះឯង។ យើងដាក់ថាមពលចិត្តវិជ្ជមានស្រៀងឆ្ពោះទៅ ហើយវាក៏បានប្តូរអារម្មណ៍អ្នកដទៃ
ជាបន្តបន្ទាប់។

ធុ. តើខ្ញុំចាំបាច់ត្រូវមានគ្រូបង្រៀនសមាធិខ្ញុំទេ?

វិ. ការមានគ្រូមិនមែនជាភាពចាំបាច់ខានមិនបាននោះទេ តែការនាំបដិបត្តិផ្ទាល់ពីអ្នក
ណាម្នាក់ដែលថ្នាក់នឹងសមាធិស្រេចគឺជាជំនួយដ៏ចាំបាច់មួយ។ ជាកំពូក្រក់ដែលព្រះសង្ឃនិង
ឧបាសកខ្លះតាំងខ្លួនឯងថាជាគ្រូបង្រៀនសមាធិ ពេលដែលគេមិនដឹងអ្វីដែលគេនឹងត្រូវបដិបត្តិ
បន្តិចសោះ។ ប្រាថ្នាស្វែងរកគ្រូដែលមានឈ្មោះសំឡេងល្អ មានគុណភាពខាងបុគ្គលិក
លក្ខណៈ និងអ្នកដែលឃើញរឿងជាប់លាប់ចំពោះពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

**ធុ. ខ្ញុំបានដឹងថាសមាធិកម្មអ្នកត្រូវបានគេប្រើយ៉ាងទូលំទូលាយដោយអ្នកអ្នកចិត្តវិទ្យានិង
ប្រាសាទវិទ្យា។ តើនេះជារឿងពិតឬទេ?**

វិ. ចំណីនពរ, វាពិតដូច្នោះមែន។ សមាធិឥឡូវនេះត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាថ្នាំព្យា
បាលដ៏មានគុណភាព មានឥទ្ធិពលចំពោះចិត្ត ហើយត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយអ្នកធ្វើការសុខ
ភាពផ្លូវចិត្តជំនាញៗជាច្រើន ដើម្បីជួយបង្កើនការធូរស្រាល យកជំនះលើភាពតានតឹង និង
នាំមកនូវសតិជាប់ជាមួយនឹងខ្លួនជានិច្ច។ ការត្រាស់ដឹងឃើញច្បាស់របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទៅ
ក្នុងចិត្តមនុស្ស ជួយមនុស្សបានច្រើនសម្បើមណាស់សព្វថ្ងៃនេះ ដូចគ្នាដែលគេបានធ្វើកាលពី
សម័យបុរាណកាល ដូច្នោះឯង។

ភាគ ៧
បញ្ហា និង មេត្តាធម៌

ធុ. តើពាក្យថាបញ្ហា និងមេត្តា មានអត្ថន័យដូចម្តេចក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា?

វិ. សាសនាខ្លះជឿថាមេត្តាធម៌ ឬសេចក្តីស្រឡាញ់ (ពាក្យទាំងពីរគឺមានន័យស្រដៀងគ្នាណាស់) ជាគុណភាពខាងផ្លូវចិត្តដ៏សំខាន់បំផុតមួយ តែពួកគេមិនបានយកចិត្តទុកដាក់អភិវឌ្ឍន៍បញ្ហាឡើយ។ ជាលទ្ធផលគឺអ្នកចប់ជាចុងក្រោយដោយក្លាយជាមនុស្សចិត្តល្អល្ងើល្មើជាមនុស្សមានសន្តានចិត្តល្អណាស់ តែមានសេចក្តីយល់ដឹងតិចតួចឬគ្មានសោះឡើយក៏មាន។ ដូចគ្នានឹងវិទ្យាសាស្ត្រដែរ ប្រព័ន្ធនៃទ្រឹស្តីមួយទៀតដែលគេជឿថាបញ្ហាអាចអភិវឌ្ឍន៍ដល់កំពូលបានពេលដែលមនោសញ្ចេតនាទាំងអស់រួមទាំងមេត្តាធម៌ ត្រូវបានទុកដោយឡែកពីគ្នា។ ការអធិប្បាយរឿងនេះគឺថាស្បែកមានទិសដៅក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងមុនគេនូវលទ្ធផលហើយបំភ្លេចរឿងនោះចោល ស្បែកគឺជាអ្នកបំរើមនុស្សមិនមែនជាអ្នកគ្រប់គ្រងឬជិះជាន់មនុស្សទេ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រគេខ្លីនូវចំណេះដឹងជំនាញរបស់ខ្លួនទៅឱ្យអ្នកដទៃអភិវឌ្ឍន៍គ្រាប់បែកបរមាណូ មេរោគសង្គ្រាមនិងផ្សេងៗទៀត។ ជានិច្ចជាកាលសាសនាឃើញហេតុផលនិងបញ្ហាជាសត្រូវនៃមនោសញ្ចេតនាទាំងឡាយដូចជាសេចក្តីស្រឡាញ់និងជំនឿ។ ស្បែកជានិច្ចជាកាលមើលឃើញ មនោសញ្ចេតនាដូចជាការស្រឡាញ់និងជំនឿថាជាសត្រូវនៃហេតុផលនិងគោលការណ៍។ ហើយតាមពិតទៅពេលដែលស្បែកមានការរីកចម្រើនសាសនាក៏ដូចលំដាប់ម្យ៉ាងវិញទៀតព្រះពុទ្ធសាសនា បង្រៀនឱ្យមានការធ្វើឱ្យបច្ចេកបុគ្គលម្នាក់ៗបានសម្រេចជោគជ័យ និងមានគុណភាពយ៉ាងពិតប្រាកដ ដែលមនុស្សត្រូវតែអភិវឌ្ឍន៍ទាំងបញ្ហានិងមេត្តាធម៌។ ហើយព្រោះតែវាមិនមែនលទ្ធិប្រកាន់ជ្រុល

តែអាស្រ័យទៅលើការពិសោធន៍ធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាគ្មានអ្វីគួរឱ្យភ័យខ្លាច
ចំពោះវិទ្យាសាសន៍ទាល់តែសោះ ។

៥. ដូច្នោះ អាស្រ័យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា តើអ្វីគឺជាបញ្ហា?

៦. បញ្ហាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតគឺមើលឃើញវត្ថុគ្រប់យ៉ាងតាមសេចក្តីពិតដែលកើតឡើងដូចជា
ឃើញថាជាទុក្ខ អនិច្ចំ និងអនត្តា។ ការយល់ដឹងនេះគឺជាសេរីភាពទាំងស្រុងហើយនាំទៅ
រកសុវត្ថិភាពនិងសុភមង្គលដ៏អស្ចារ្យមួយដែលគេហៅថាព្រះនិព្វាន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ
ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូមិនត្រាស់ច្រើនទេអំពីបញ្ហាកំរិតនេះ។ វាមិនមែនជាបញ្ហាបើយើងធ្វើយ៉ាង
ងាយនូវអ្វីដែលគេប្រាប់យើង។ បញ្ហាពិតប្រាកដគឺឃើញនិងយល់ដោយត្រង់ដោយខ្លួនឯង។
បញ្ហាកំរិតនេះ ពេលនោះជាបញ្ហាដែលធ្វើឱ្យទូលាយជាងចិត្តចង្អៀតចង្អង់មានការចេះ
ស្តាប់មន្ត្រីរបស់អ្នកដទៃជាងការស្រវឹងរមែងនឹងខ្លួនឯង ពិនិត្យពិចារណានូវហេតុការណ៍
យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់នូវអ្វីដែលផ្ទុយពីជំនឿរបស់ខ្លួនឯងជាងការបង្កប់ក្បាលខ្លួនឯងទៅក្នុង
ជំនឿ ធ្វើខ្លួនឯងជាមនុស្សចូលសង្គមគេបានជាងការប្រកាន់ខ្លួននិងការប្រកាន់បក្សពួក
ប្រើពេលវេលាក្នុងការបញ្ចេញមតិរបស់យើងនិងជំនឿជាងគ្រាន់តែទទួលយល់ព្រមនូវរឿង
ដែលរំភើបខ្លាំងឬរឿងដំបូងដែលគេប្រាប់យើង ហើយជានិច្ចជាកាលគឺត្រៀមខ្លួនជាស្រេច
ដើម្បីកែប្រែជំនឿរបស់យើង នៅពេលដែលរឿងរ៉ាវគេផ្តល់ឱ្យយើងផ្ទុយស្រឡះពីយើង ។
មនុស្សដែលធ្វើដូចនេះ គឺជាមនុស្សឆ្លាតដ៏ពិតប្រាកដហើយនៅទីបំផុតពិតជាទទួលបាននូវការ
យល់ដឹងដែលពិតប្រាកដ។ មគ្គាដែលគ្រាន់តែការជឿនូវអ្វីដែលគេប្រាប់អ្នកគឺងាយណាស់ ។
វិធីព្រះពុទ្ធសាសនាទាមទារឱ្យយើងក្លាហាន អត់ផ្គង់ រស់រវើក និងឆ្លាតវាងវៃ ។

ឧ. តើគោលនៃព្រះពុទ្ធសាសនាគឺអ្វីបើមានតែពីរបីនាក់ប៉ុណ្ណោះអាចបដិបត្តិតែបាន?

វិ. វាជាសេចក្តីពិតដែលអ្នករាល់គ្នាមិនទាន់ត្រូវមន្ត្រីជាស្រេចចូលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានៅឡើយ។ តែទោះបីនិយាយដូច្នោះក៏ដោយ យើងក៏អាចបង្រៀនសាសនាបែបក្លែងក្លាយ តែធ្វើឱ្យអ្នកទាំងអស់គ្នាយល់បានយ៉ាងងាយ អាចបដិបត្តិតែបានដែលមិនគួរឱ្យជឿ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាតាំងគោលដៅទៅរកសត្វភាព បើអ្នកទាំងអស់គ្នាមិនមានសមត្ថភាពយល់ដឹងវាទេ ពួកគេគង់នឹងត្រូវមន្ត្រីជាស្រេចដើម្បីវាទៅជាតិខាងមុខរបស់ពួកគេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយមានមនុស្សជាច្រើនដែលគ្រាន់តែមានពាក្យត្រឹមត្រូវប្លែកលើកទឹកចិត្តអាចនឹងលើកកំពស់សេចក្តីយល់ដឹងរបស់ពួកគេ។ ហើយសំរាប់ហេតុផលនេះដែលពុទ្ធសាសនិកជនពុទ្ធសាសនាស្ងាត់ៗនិងទន់ភ្លន់ដើម្បីចូលរួមធ្វើឱ្យយល់ច្បាស់នូវព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយអ្នកដទៃ។ ព្រះពុទ្ធបរមត្រូវបានបង្រៀនយើងឱ្យផ្សាយមេត្តាធម៌ ហើយយើងបង្រៀនអ្នកដទៃឱ្យផ្សាយមេត្តាធម៌ផងដែរ ។

ឧ. អាស្រ័យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា តើអ្វីគឺជាមេត្តាធម៌?

វិ. បញ្ហាគ្រាន់តែគ្របដណ្តប់ទៅលើផ្នែកយល់ដឹងបុប្ផានៃធម្មជាតិរបស់យើង។ ដូចគ្នានឹងបញ្ហា មេត្តាធម៌គឺជាគុណភាពពិសេសមួយរបស់មនុស្ស។ មេត្តាធម៌បង្កើតឡើងដោយពាក្យពីរម៉ាត់។ ភ្នំ មានន័យថា រួមគ្នា និង វាស់ស៊ីវិល មានន័យថា អារម្មណ៍ដ៏ជ្រាលជ្រៅ។ ហើយនេះគឺជាអត្ថន័យរបស់ពាក្យមេត្តាធម៌។ ពេលយើងបើកបញ្ជូនណាម្នាក់ទុក្ខព្រួយហើយយើងមានអារម្មណ៍ថាសេចក្តីចុកចាប់របស់ពួកគេ ហាក់ដូចជារបស់យើងផ្ទាល់ ហើយព្យាយាមពុទ្ធសាសនា លុបបំបាត់ឬធ្វើឱ្យថយចុះនូវសេចក្តីចុកចាប់របស់ពួកគេ ហើយនេះគឺជាមេត្តាធម៌។ ដូច្នេះភាពល្អបំផុតសំរាប់មនុស្សលោកយើង ភាពជាព្រះពោធិសត្វទាំងឡាយចូលចិត្តចែករំលែក ត្រូវម

ជាស្រេចនឹងឱ្យគេបានសុខ ករុណាធម៌ យកចិត្តទុកដាក់និងគាំពារ-ទាំងអស់នេះគឺបញ្ជាក់
នូវមេត្តាធម៌។

អ្នកនឹងសង្កេតឆែងឆែវនូវអ្វីមានក្នុងមនុស្សប្រកបដោយមេត្តាធម៌គាំពារនិងស្រឡាញ់
ចំពោះអ្នកដទៃមានប្រភពរបស់វាមកពីការគាំពារនិងស្រឡាញ់ខ្លួនឯង។ យើងអាចយល់អ្នកដទៃ
យ៉ាងច្បាស់ពេលដែលយើងយល់ខ្លួនយើងបានច្បាស់។ យើងនឹងដឹងអ្វីដែលជាចំណុចខ្លាំងរបស់អ្នក
ដទៃពេល យើងដឹងនូវចំណុចខ្លាំងរបស់ខ្លួនយើង។ ដូច្នេះក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាមនុស្សម្នាក់ៗជា
កម្មសិទ្ធិក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវសិស្សតិរិយាឱ្យរីកស្រួលតាមធម្មជាតិពិតប្រាកដចូលទៅក្នុង
សុខមាលភាពរបស់អ្នកដទៃ។ ជីវិតរបស់ព្រះពុទ្ធបរមត្រៃលាតត្រដាងបង្ហាញនូវរឿងនេះបាន
យ៉ាងច្បាស់។ ព្រះអង្គចំណាយពេលវេលាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនូវសុខមាលភាពខ្លួនឯងបន្ទាប់ពីពេល
ដែលព្រះអង្គអាចក្លាយជាអ្នកធ្វើប្រយោជន៍ដល់មនុស្សលោកទាំងមូល។

**៥. តើវាមិនមែនជាបុគ្គលនិយមឬទេ ដែលនិយាយថាយើងគឺចំណុចខ្លាំងបំផុតដែលអាច
ជួយអ្នកដទៃបន្ទាប់ពីយើងបានជួយខ្លួនយើង ។**

វិ. ជាធម្មតាយើងមើលឃើញបុគ្គលភាព ឱ្យការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើអ្នកដទៃមុនខ្លួនយើង
ជាភាពឆ្ងុយឆ្ងាតស្រឡះពីអត្តទត្តបុគ្គលដែលមើលឃើញផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនមុនអ្នកដទៃ។
ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនមើលឃើញមួយណាសំខាន់ជាងមួយណាទេ តែមើលឃើញទាំងអស់ច្របូក
ចូលគ្នាទាំងពីរ។ ការយកចិត្តទុកដាក់តែលើខ្លួនឯងពិតប្រាកដនឹងក្លាយខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់ចំពោះ
ការយកចិត្តទុកដាក់ដល់អ្នកដទៃដូចដែលមនុស្សម្នាក់នោះឃើញថាប្រយោជន៍អ្នកដទៃពិតជាដូច
គ្នានឹងប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។ នេះគឺជាមេត្តាធម៌ពិតប្រាកដ។ មេត្តាធម៌គឺជាគ្រាប់ពេជ្រមាន
រូបនោមល្អស្រស់បំផុតក្នុងមកុដរបស់ពាក្យប្រៀនប្រដៅព្រះពុទ្ធបរមត្រៃនៃយើង។

ភាគ ៨

មំសវិវត្តិ ឬ ការហូបម្ហូបម្ហូប

ធុ. ពុទ្ធសាសនិកជនត្រូវតែមិនបរិភោគសាច់ មែនទេ?

វិ. មិនចាំបាច់ទេ។ ព្រះពុទ្ធបរមត្រូវមិនមែនជាអ្នកមិនបរិភោគសាច់ទេ។ ព្រះអង្គមិនបានបង្រៀនសារឹកទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គជាមំសវិវត្តិឡើយ ហើយទោះបីសព្វថ្ងៃនេះមានពុទ្ធសាសនិកជនដ៏ល្អជាច្រើនដែលមិនមែនជាមំសវិវត្តិ ។

ធុ. បើអ្នកបរិភោគសាច់ គឺអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយត្រង់នូវការសំឡាប់សត្វទាំងឡាយ។ តើនោះមិនមែនជាការប្រព្រឹត្តខុសសីលទីមួយឬ?

វិ. វាជារឿងពិតនៅពេលដែលអ្នកបរិភោគសាច់ អ្នកគឺទទួលខុសត្រូវក្នុងការសំឡាប់សត្វមួយផ្នែកនិងដោយប្រយោល តែក៏ដូចគ្នាដែរនៅពេលអ្នកបរិភោគបន្លែ។ អ្នកចំការត្រូវតែបាញ់ថ្នាំពូជផលរបស់គាត់ដោយថ្នាំបំផ្លាញសត្វល្អិតនិងថ្នាំពិស ដូច្នោះធ្វើឱ្យបន្លែមកដល់បានម្ហូបល្ងាចរបស់អ្នកដោយគ្មានស្លឹកប្រហេងប្រហោង។ ហើយជាថ្មីម្តងទៀត សត្វពាហនៈត្រូវបានគេប្រើដើម្បីយកស្បែកធ្វើខ្សែក្រវាត់ឬកាបូបយួររបស់អ្នក ខ្លាញ់យកធ្វើសាប៊ូឱ្យអ្នកប្រើនិងទំនិញរាប់ពាន់ប្រភេទផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វាពិតជាពិបាកនឹងរស់នៅដោយគ្មានទំនួលខុសត្រូវសំឡាប់ជីវិតសត្វដទៃខ្លះដោយប្រយោលនោះទេ។នេះត្រានតែជាឧទាហរណ៍មួយទៀតនៃអរិយសច្ច៍ទីមួយ សភាវៈសាមញ្ញធម្មតាគឺសេចក្តីទុក្ខនិងភាពមិនពេញចិត្ត។ នៅពេលដែលអ្នកសមាទានសីលដ៏បូរ អ្នកព្យាយាមជៀសវាងទទួលខុសត្រូវការសំឡាប់ជីវិតដោយត្រង់។

ប្ទ. ពុទ្ធសាសនិកជននិកាយមហាយានមិនបរិភោគសាច់ទេ?

វិ. នោះគឺមិនត្រឹមត្រូវទេ។ ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយមហាយានក្នុងប្រទេសចិនតឹងតែងណាស់ ក្នុងការបដិបត្តិជាមំសិវិវត្តិ តែព្រះសង្ឃ ឧបាសក ឧបាសិកា និកាយមហាយានទាំងនៅ ក្នុងប្រទេសជប៉ុននិងទីបេ ជាធម្មតាគឺបរិភោគសាច់។

ប្ទ. តែខ្ញុំនៅតែគិតថាពុទ្ធសាសនិកជនគួរតែជាអ្នកមំសិវិវត្តិ ។

វិ. បើមានមនុស្សម្នាក់ដែលជាអ្នកតឹងតែងក្នុងការមិនបរិភោគសាច់តែជាអ្នកអាត្មានិយម ខិលខូចនិងកាចសាហាវ ហើយមនុស្សម្នាក់ទៀតដែលមិនមែនជាអ្នកមំសិវិវត្តិ តែជាអ្នកដែល មានសុភវិនិច្ឆ័យចំពោះអ្នកដទៃ ស្មោះត្រង់ ចិត្តទូលាយនិងចិត្តល្អ តើមនុស្សទាំងពីរប្រភេទ នេះ ម្នាក់ណាដែលជាពុទ្ធសាសនិកជនល្អជាងគេ?

ប្ទ. មនុស្សដែលជាអ្នកមានសេចក្តីស្មោះត្រង់និងសន្តានចិត្តល្អ ។

វិ. ព្រោះហេតុអ្វី?

ប្ទ. ពីព្រោះមនុស្សប្រភេទនោះមានសន្តានចិត្តល្អជាក់ស្តែង ។

វិ. ពិតប្រាកដហើយ។ មនុស្សដែលបរិភោគសាច់អាចមានសន្តានចិត្តបរិសុទ្ធិ ដូចគ្នានឹង មនុស្សម្នាក់ដែលមិនបរិភោគសាច់អាចមានសន្តានចិត្តមិនបរិសុទ្ធិ។ ក្នុងពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធអង្គ វត្ថុដែលសំខាន់គឺបេះដូងរបស់អ្នក មិនមែនជាបញ្ជីរតមអាហាររបស់អ្នក ទេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនជាច្រើនយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការមិនប្រសាច់ តែពួកគេមិន

ចាប់អារម្មណ៍អំពីភាពជាអាត្មានិយម មិនស្មោះត្រង់ កាចសាហាវនិងចិត្តបួស្ស្យា។
ពួកគេប្តូរការតមអាហាររបស់គេដែលងាយនឹងធ្វើ ក្នុងខណៈដែលប្រយោជន៍កើតឡើងការ
ផ្លាស់ប្តូរចេះដូររបស់គេ ដែលជាញឹកញាប់ពាក្យផ្លាស់ប្តូរ។ ដូច្នោះទោះបីអ្នកជាម៉ែសិរិវត្តិ
ឬទេនោះ ចូរចងចាំទុកថាភាពបរិសុទ្ធនៃចិត្តគឺជាវត្ថុសំខាន់បំផុតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ភាគ ៩
សំណាងល្អ និង សំណាងអាក្រក់

ធុ. តើព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនអ្វីខ្លះ អំពីមហិទ្ធិឬទ្ធិនិងការទោះទាយ?

វិ. ព្រះពុទ្ធបរមត្រូពិចារណាការបដិបត្តិដូច្នោះថាជាការទោះទាយ ពាក់តាមការពារ ទាយប្លង់ដី មើលហោរាសាស្ត្រនិងកាត់គ្រោះហ័ គឺជាជំនឿអរូបិយ័ឥតប្រយោជន៍ ហើយ ព្រះអង្គ ហាមប្រាមសារឹកទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គមិនឱ្យបដិបត្តិវត្ថុដូចនេះ។ ព្រះពុទ្ធអង្គ ហោរិក្ខាទាំងអស់នេះថា ជាសិល្បៈវិទ្យាថ្នាក់ទាប ។ មានអ្នកសាសនាខ្លះក្នុង ខណៈដែលមានជីវិតរស់នៅដោយអាស្រ័យបាយទឹកនិងចំណីរបស់អ្នកម្ចាស់ទាន ដែលបានមក ពីការប្រើសិល្បៈវិទ្យាថ្នាក់ទាបដូចនេះ មុខរបរដែលខុសដូចនោះមានដូចជាទាយបាតដៃ ស័កថារ ទាយសុបិន្តនិមិត្ត រូបាចទឹកកាត់គ្រោះហ័ ទាយប្លង់ដី សមណគោត្តម រៀនចាកពីការប្រើសិល្បៈវិទ្យាថ្នាក់ទាបយ៉ាងនេះ រៀនចាកពីការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយវិធីខុស យ៉ាងនេះ ។

ធុ. បើដូច្នោះ ហេតុអ្វីពេលខ្លះមនុស្សបដិបត្តិដូចនោះ ហើយភ្ញើនូវវិជ្ជាសិល្បៈទាំងនោះ?

វិ. ពីព្រោះតែសេចក្តីលោភលន់ សេចក្តីភ័យខ្លាចនិងអវិជ្ជា។ ពេលមនុស្សយល់ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គកាន់តែរហ័ស ពួកគេនឹងភ្ញាក់ខ្លាចថាបេះដូងពិត ប្រាកដអាចការពារពួកគេ បានច្រើនជាងផែនក្រដាស ផែនមេដែក និងពាក្យសូត្រអាគមន៍ គាថាមួយម៉ាត់ពីរម៉ាត់ ហើយពួកគេនឹងមិនពឹងពាក់ទៅលើវត្ថុទាំងនោះបន្តទៀតឡើយ ។ នៅក្នុងពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ វាគឺសេចក្តីស្មោះត្រង់ សន្តានចិត្តល្អ ការយល់

ដឹង អត់ផង អភ័យទោស ចិត្តសប្បុរសធម៌ ភក្តីភាព និងសភាពល្អៗ
ផ្សេងទៀតដែលអាចការពារអ្នកបានពិតប្រាកដ និងផ្តល់ឱ្យអ្នកនូវភិយ្យាភាពយ៉ាងពិតប្រាកដ។

បុ. តែវេទមន្តភ័ក្ត្រសំណាងខ្លះជួយបានពិតប្រាកដ មែនទេ?

វិ. ខ្ញុំស្គាល់មនុស្សម្នាក់ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយការលក់វេទមន្តភ័ក្ត្រសំណាង។ គាត់អះអាងថា
វេទមន្តរបស់គាត់អាចធ្វើឱ្យសំណាងល្អ រីកចម្រើន ហើយគាត់ធានាថាអ្នកនឹងអាចត្រូវឆ្នោត
រង្វាន់លេខបី។ តែបើអ្វីដែលគាត់និយាយជារឿងពិត ចុះហេតុអ្វីបានជាខ្លួនគាត់ផ្តល់មិន
ក្លាយជាមហាសេដ្ឋីទៅ? បើវេទមន្តភ័ក្ត្រសំណាងរបស់គាត់ពិតជាជួយពិតប្រាកដមែន ចុះ
ហេតុអ្វីក៏គាត់មិនឈ្នះឆ្នោតរាល់សប្តាហ៍ទៅ? ភ័ក្ត្រសំណាងតែម្យ៉ាងដែលគាត់មានគឺមាន
មនុស្សផ្តេសផ្តាស ចំនួនច្រើនគ្រប់គ្រាន់ល្មម បានទិញវេទមន្តសក្តិសិទ្ធិរបស់គាត់។

បុ. ដូច្នោះ តើមានវត្ថុដូចនេះអាចជាភ័ក្ត្រសំណាងទេ?

វិ. វិចនានុក្រមអោយនិយមន័យពាក្យឡាក់ថា “ ជំនឿដែលអ្វីក៏ដោយនឹងកើតឡើងទាំង
ល្អ និងអាក្រក់ ចំពោះមនុស្សដែលស្ថិតនៅក្នុងហេតុការណ៍ទាំងឡាយអាស្រ័យទៅលើកាលៈ
ទេសៈ ជោគវាសនាឬភ័ក្ត្រសំណាង ” ។ ព្រះពុទ្ធបរមត្រូបដិសេធនឹងជំនឿបែបនេះទាំងស្រុង។
អ្វីគ្រប់យ៉ាងដែលកើតឡើង មានមូលហេតុឬសហហេតុទាំងឡាយពិតប្រាកដ ហើយត្រូវតែ
មានការទំនាក់ទំនងរវាងហេតុនិងផល។ សំរាប់ជាឧទាហរណ៍ ពេលយើងធ្លាក់ខ្លួនឈឺមាន
មូលហេតុពិតប្រាកដរបស់វា។ មនុស្សដែលឈឺពិតជាបានឆ្លងមេរោគ ហើយរាងកាយអ្នកជំងឺ
ពិតជាទន់ខ្សោយអាចធ្វើឱ្យមេរោគកក់ណើតខ្លួនវាបាន។ មានទំនាក់ទំនងច្បាស់លាស់រវាងហេតុ
(មេរោគ និង រាងកាយដែលទន់ខ្សោយ) និងផល (ការឈឺ) ពីព្រោះយើងដឹងថា

មេរោគចូលទៅលុកលុយអរិយវរ្ម័នទាំងឡាយ ហើយធ្វើឱ្យផ្តាច់ខ្លួនឈឺ។ តែគ្មានទំនាក់ទំនង
ណាអាចត្រូវគេរកឃើញរវាងការពាក់ផែនក្រដាសជាមួយពាក្យដែលចារទុកលើនោះក្លាយជា
អ្នកមានឫប្រឡងជាប់ឡើយ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនថាអ្វីក៏ដោយនិងកើតឡើង កើតឡើង
ដូច្នោះពីព្រោះហេតុណាមួយឬ ហេតុទាំងឡាយ ហើយមិនអាស្រ័យទៅលើភព្វសំណាង
កាលខែសេះឬជោគវាសនាឡើយ។ មនុស្សដែលចាប់អារម្មណ៍ទៅលើភព្វសំណាងជានិច្ចជា
កាលគឺស្វែងរកវត្ថុមួយចំនួនដូចជាជាធម្មតាត្រូវការលុយកាក់ឬក៏ទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនថែមទៀត
។ ព្រះពុទ្ធបរមត្រូវបង្រៀនយើងថាវាកាន់តែឆ្ងាយពីសារះសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍បេះដូង និង
ចិត្តគំនិតទាំងឡាយរបស់យើង ។

ព្រះអង្គត្រាស់ថា :

ជាអ្នកសិក្សាប្រៀនសូត្រច្រើន និងមានឯកទេសជំនាញ, ជាអ្នកបានហ្វឹកហាត់លត់ដំណូ

និយាយតែពាក្យដែលជាសុភាសិត, នេះគឺជាករ្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

មិញ្ជីមិញ្ជីចាត់មាតានិងមិត្តា, មើលថែទាំភរិយានិងបុត្រីបុត្រា និង

មានជីវិតរស់នៅយ៉ាងសាមញ្ញ, នេះគឺជាករ្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

ជាអ្នកមានសន្តានចិត្តល្អ មិនលំអៀង, ជួយលើផ្ទាល់ញាតិសន្តានរបស់មិត្ត និង

ជាអ្នកមិនចេះស្តីបន្ទោសជនដទៃ, នេះគឺជាករ្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

រៀបចាកពីអំពើអាក្រក់និងទឹកទឹកស្រវឹង, និងជានិច្ចជាកាលតំកល់ខ្លួននៅក្នុងគុណធម៌

នេះគឺជាករ្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

អោនលំទោន មានករុណាធម៌ សេចក្តីរីករាយចិត្ត, ដឹងបុណ្យគុណនិងស្តាប់ធម៌ជាប្រថាប់

នេះគឺជាករ្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

សំយុត្តនិកាយ ២៦១-២៦៥

ភាគ ១០

ការក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន

ធុ. អ្វីដែលបាននិយាយមកទាំងអម្បាលមាណ ធ្វើឱ្យខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ណាស់។ តើខ្ញុំអាច
ក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជនបានយ៉ាងណា?

វិ. ពេលមួយមានបុរសម្នាក់ឈ្មោះឧបាលី។ គាត់ជាសាវ័ករបស់សាសនាមួយទៀត ហើយ
គាត់បានចូលទៅរកព្រះពុទ្ធបរមត្រកូងគោលបំណងដើម្បីជជែកដេញដោលជាមួយព្រះអង្គនិង
ព្យាយាមទាញព្រះអង្គឱ្យចូលសាសនាគេ។ តែបន្ទាប់ពីនិយាយទៅកាន់ព្រះពុទ្ធបរមត្រ ធ្វើឱ្យ
ឧបាលីចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងរហូតគាត់បានសំរេចចិត្តក្លាយខ្លួនជាសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ។ តែ
ព្រះពុទ្ធបរមត្រទ្រង់ត្រាស់ថា ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ការគិតពិនិត្យឱ្យលំអិត
គឺជាការល្អសំរាប់មនុស្សដែលល្បីឈ្មោះដូចជាអ្នក។ ឥឡូវនេះខ្ញុំកាន់តែរីករាយនឹងពេញចិត្ត
ពេលដែលព្រះអង្គត្រាស់មកខ្ញុំថា ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ប្រសិនបើសមាជិក
មកពីសាសនាដទៃអាចមកទាក់ទាញខ្ញុំជាសាវ័កម្នាក់ពួកគេអាចនឹងដើរប្រកាសដោយពិដារដើរ
ជុំវិញទីក្រុងហើយស្រែកថា ឧបាលីបានចុះចូលជាមួយសាសនារបស់យើង។ តែព្រះអង្គត្រាស់
មកកាន់ខ្ញុំថា: ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ការគិតពិនិត្យឱ្យលំអិតគឺជាការល្អ
សំរាប់មនុស្សមានឈ្មោះល្បីដូចជាអ្នក។

ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ការយល់ដឹងគឺជារូបសំខាន់បំផុត ហើយការយល់ដឹងត្រូវប្រើ
ពេលវេលា។ ដូច្នេះ ចូរកុំប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើតាមតែចិត្តចូលមកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ចូរ
ប្រើពេលវេលា ចូរចោទសួរ ចូរពិចារណាយ៉ាងលំអិត និងបន្ទាប់មកចូរធ្វើការសម្រេច
ចិត្តរបស់អ្នក។ ព្រះពុទ្ធអង្គបរមត្រមិនបានឱ្យនរណាចាប់អារម្មណ៍ទៅលើការមានចំនួនសាវ័ក

ច្រើននោះទេ។ ព្រះអង្គធ្វើឱ្យគេចាប់អារម្មណ៍ចំពោះមនុស្សដែលអាចបដិបត្តិតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ដែលជាលទ្ធផលនៃការគិតគ្រិះរិះឱ្យលំអិត និងគិតពិចារណានូវហេតុការណ៍ទាំងនោះ។

ឆ្ម. បើខ្ញុំបានធ្វើដូច្នោះហើយអាចយល់ដឹងនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គដែលអាចទទួលយកបាន បន្ទាប់មកតើខ្ញុំគួរធ្វើដូចម្តេចបើខ្ញុំចង់ក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន?

ឆ្ម. បើដូច្នោះមែនវិធីល្អបំផុតនឹងចូលរួមក្នុងវត្តដែលល្អប្រក្រមពុទ្ធសាសនិកជន ចូរចូលឧបត្ថម្ភពួកគេ ឱ្យពួកគេចូលឧបត្ថម្ភយើងហើយបន្តសិក្សារៀនសូត្របន្ថែមទៀតអំពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធបរមត្រា។ បន្ទាប់មក ពេលអ្នករៀបចំខ្លួនរួចហើយ អ្នកអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជនជាផ្លូវការដោយយកព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹក ។

ឆ្ម. តើអ្វីគឺជាការយកព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹក?

ឆ្ម. ការយកជាទីពឹងគឺជាកន្លែងមួយដែលមនុស្សដើរទៅរកពេលពួកគេកង្វល់ទុក្ខព្រួយប្រពេលពួកគេត្រូវការភាពជាសុខនិងប្រោសចាកការភិតភ័យ។ មានការយកជាទីពឹងទីរលឹកច្រើនយ៉ាងណាស់។ ពេលមនុស្សមិនសប្បាយចិត្ត ពួកគេយកមិត្តភក្តិជាទីពឹងទីរលឹក ពេលពួកគេព្រួយកង្វល់និងភ័យខ្លាច ពួកគេអាចនឹងយកទីពឹងទីរលឹកក្នុងក្តីសង្ឃឹមនិងជំនឿមិនពិត ។ ពេលគេចូលដល់ទីអវសាន ពួកគេអាចនឹងយកជំនឿនៅក្នុងប៉ានស្នូតិអមតៈជាទីពឹងទីរលឹក។ តែ តាមដែលព្រះពុទ្ធអង្គបរមត្រាបានត្រាស់ វត្តទាំងអស់នោះមិនមែនជាទីពឹងទីរលឹកពិតប្រាកដឡើយពីព្រោះពួកគេមិនបានផ្តល់ឱ្យនូវភាពសុខស្រួល និងទីជ្រោកភ័យដែលអាស្រ័យលើសភាវៈពិត ។

ដោយពិតទាំងអស់នេះមិនមែនជាទីពឹងទីលើកដ៏ប្រសើរឡើយ,
មិនមែនជាទីពឹងដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម
ជាទីពឹងទីលើកដែលគ្មាននរណាម្នាក់
អាចចេញចាកផុតពីសេចក្តីទុក្ខបាន
តែយកទីពឹងទីលើកក្នុង, ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ
ហើយចាក់ផ្លូវនូវធម៌ពិតប្រាកដ,
នូវអរិយសច្ច៤
នូវទុក្ខ, នូវហេតុនៃទុក្ខ, នូវការរលត់ទុក្ខ និងអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨
ដែលនាំទៅរកការរលត់នូវទុក្ខ
នេះគឺពិតជាទីពឹងដ៏ប្រសើរបំផុត
វាជាទីពឹងដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម
វាជាទីពឹងដែលមនុស្សម្នាក់,
អាចចេញចាកទុក្ខបាន ។

ទីបេនិកាយ ១៨៩-១៩២

ការយកព្រះពុទ្ធជាទីពឹងគឺជាការទទួលយកដោយជឿទុកចិត្តនូវហេតុការណ៍ដែលមនុស្សម្នាក់
អាចក្លាយជាអ្នកគ្រាន់ដឹងនិងសុក្រិតភាពយ៉ាងពេញលេញបានដូចគ្នាដែលព្រះពុទ្ធបរមត្រូវបាន
បានទទួល។ ការយកព្រះធម៌ជាទីពឹងទីលើកមានន័យថាយល់នូវអរិយសច្ច៤ ហើយអាស្រ័យ
លើជីវិតមនុស្សម្នាក់ដែលស្ថិតលើអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨។ ការយកព្រះសង្ឃជាទីពឹងទី
លើកមានន័យថាសំឡឹងមើលការជួយណែនាំ ការទាក់ទាញនិងការដឹកនាំរបស់ព្រះសង្ឃទាំង
ឡាយ ដែលបដិបត្តិទៅតាមមាគ៌ាអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ ។

ការធ្វើដូច្នេះមនុស្សម្នាក់ៗអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន ហើយបដិបត្តិតាមជំហានដំបូងនៅលើ
មាតិកាឃានទៅរកព្រះនិព្វាន ។

ឆ្ម. តើមានអ្វីផ្លាស់ប្តូរកើតឡើងក្នុងជីវិតរបស់អ្នកចាប់តាំងពីពេលអ្នកយកព្រះរតនត្រ័យជាទី
ពឹងទំលាក់ជាលើកដំបូង?

ឆ្ម. ដូចគ្នានឹងមនុស្សដែលមិនអាចរាប់បានរាប់លាននាក់កាលពី២៥០០ឆ្នាំមុនអាត្មាបានយល់
ច្បាស់ថាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធបរមត្រូបានធ្វើឱ្យមានន័យដល់ពិភពលោកដ៏លំបាកនេះ
ព្រះធម៌ទាំងនោះបានផ្តល់អត្ថន័យទៅលើអ្វីដែលជានិរតិភ័យស្មារ ព្រះធម៌នោះបានផ្តល់ឱ្យ
អាត្មានូវវិធីធម៌នៃចិត្តប្រោសប្រណីនិងករុណាធម៌ជាមួយនឹងអ្វីដែលនាំជីវិតអាត្មា ហើយព្រះ
ធម៌នោះបានបង្ហាញអាត្មានូវវិធីដែលអាត្មាអាចសម្រេចនូវភាពបរិសុទ្ធនិងសុក្រីតភាពក្នុងជាតិ
ខាងមុខ។ អ្នកក៏វិនិច្ឆ័យមួយបុរាណបានសរសេរអំពីព្រះពុទ្ធបរមត្រូថា: ចូលទៅរក
ព្រះអង្គដើម្បីយកជាទីពឹង សូត្របទសរសើរដល់ព្រះអង្គ ធ្វើការគោរពព្រះអង្គ និងប្រោក
ក្រោមម្លប់នៃព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គដោយការបដិបត្តិដោយភាពយល់ដឹង។ អាត្មាយល់ព្រមទាំង
ស្រុងនូវពាក្យពេជ្រទាំងឡាយនេះ។

ឆ្ម. ខ្ញុំមានមិត្តម្នាក់ដែលជាញឹកញយរៀនយាមទាក់ទងខ្ញុំឱ្យចូលសាសនារបស់គេ។ ខ្ញុំពិត
ជាមិនបានចាប់អារម្មណ៍ទៅលើសាសនារបស់គាត់ ហើយខ្ញុំក៏បានប្រាប់ទៅគាត់ដូច្នោះ តែ
គាត់នៅតែមិនចាកចេញពីខ្ញុំ។ តើខ្ញុំអាចធ្វើយ៉ាងណា?

វិ. រឿងដំបូងដែលអ្នកត្រូវតែយល់គឺថាមនុស្សម្នាក់នេះមិនមែនជាមិត្តពិតរបស់អ្នកទេ។ មិត្តពិត ទទួលស្គាល់អ្នកនូវអ្វីដែលអ្នកមាន ហើយគោរពបំណងព្រាថ្នារបស់អ្នក។ អាត្មាសង្ស័យថា មនុស្សម្នាក់នេះក្លែងខ្លួនឯងធ្វើជាមិត្តរបស់អ្នក ដូច្នោះគេអាចទាក់ទាញអ្នកឱ្យចូលសាសនាគេ។ ពេលមនុស្សទាំងឡាយកំពុងព្យាយាមបង្ខំនឹងបំណងរបស់អ្នក ពួកគេគឺពិតជាមិនមែនជា មិត្តរបស់អ្នក។

ឃុ. តែគាត់និយាយថាគាត់ចូលរួមរំលែកសាសនារបស់គេជាមួយខ្ញុំ។

វិ. ការចូលរួមរំលែកសាសនារបស់អ្នកជាមួយអ្នកដទៃគឺជារឿងល្អមួយ។ តែអាត្មាសំណូមពរថា មិត្តរបស់អ្នកមិនដឹងពីភាពខុសគ្នារវាងការរួមរំលែកនិងការបង្ខំ។ បើអាត្មាមានផ្លែប៉ោមមួយ អាត្មាឱ្យអ្នកឯងពាក់កណ្តាល ហើយអ្នកក៏ទទួលបានពីអាត្មា ពេលនោះអាត្មាបានបែងរំលែកជា មួយអ្នក។ តែបើអ្នកនិយាយមកកាន់អាត្មាថា *អរគុណ ព្រោះខ្ញុំព្រះករុណាបានហូបរួច ហើយ* ហើយអាត្មានៅតែបង្ខំអោយអ្នកត្រូវតែយកផ្លែប៉ោមមួយចំហៀងរហូតដល់អ្នកទទួល ដោយមិត្តបង្ខំពីអាត្មា នេះគេមិនអាចហៅថាការរួមរំលែកគ្នាទេ។ មនុស្សដូចជាមិត្តរបស់ អ្នកព្យាយាមក្លែងបញ្ចេញការប្រព្រឹត្តិអាក្រក់របស់គេដោយនិយាយថា *រួមរំលែក ស្រលាញ់ ឬ មិត្តសប្បុរស* តែដោយឈ្មោះដូចម្តេចក៏ដោយដែលគេហៅវា តែការប្រព្រឹត្តិរបស់គេ នៅតែគំនោះគំរើយ ឬក៏ពារអាក្រក់និងអាត្មានិយម ។

ឃុ. ដូច្នោះតើខ្ញុំអាចបញ្ឈប់គេបានយ៉ាងណា?

វិ. វាសាមញ្ញណាស់។ ជាដំបូង ធ្វើមិត្តអ្នកឱ្យច្បាស់លាស់នូវអ្វីដែលអ្នកត្រូវការ។ ទិពិរ ប្រាប់ទៅគេដូច្នោះឱ្យខ្លីនិងច្បាស់។ ទិបិ ពេលគាត់សួរសំណួរអ្នកដូចជា *តើអ្នកមានអ្វី*

ឆ្លើយវាងម៉េចអំពីបញ្ហានេះ? ឬ ហេតុអ្វីអ្នកមិនប្រាថ្នាមកចូលរួមប្រជុំជាមួយខ្ញុំ
ចូរបញ្ជាក់សំណួរដំបូងរបស់អ្នកអ្នកទៀតដោយភាពម៉ឺងម៉ាត់ សុភាពរាបសារនិងច្បាស់លាស់។
អរគុណសំរាប់ការកោះអញ្ជើញរបស់អ្នក តែខ្ញុំមិនអាចមកបានទេ។ ហេតុអ្វី មកមិនបាន។
នោះពិតជាហ្នឹងរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំមិនអាចមកចូលរួមបានទេ។

តែមានមនុស្សតូចៗខ្លះចាប់អារម្មណ៍ច្រើនណាស់នៅទីនោះ។
ខ្ញុំជឿជាក់ថាពិតជាមាន តែខ្ញុំមិនអាចមកចូលរួមបានទេ។
ខ្ញុំកំពុងបបួលអ្នកព្រោះខ្ញុំស្រឡាញ់អាណិតអ្នក។
ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ដែលអ្នកស្រឡាញ់អាណិតខ្ញុំ តែខ្ញុំក៏មិនអាចមកចូលរួមបានដែរ។
បើអ្នកនិយាយបញ្ជាក់សំដែងភាពម៉ឺងម៉ាត់ អត់ផង និងច្បាស់លាស់ ហើយបដិសេធន៍មិនឱ្យ
គេជាប់សម្ព័ន្ធជាមួយនៅក្នុងការជជែកចោទឆ្លើយនេះ ជាចុងក្រោយគេនឹងបោះបង់ចោល។
វាជាការខ្មាស់អៀនណាស់ដែលអ្នកធ្វើដូច្នោះ តែវាសំខាន់ណាស់សំរាប់មនុស្សដើម្បីរៀនសូត្រ
ដែលពួកគេមិនអាចបង្ខំសទ្ធារបស់ពួកអ្នក ឬប្រាថ្នាអ្វីទៅលើអ្នកដទៃ។

- ៥. តើពុទ្ធសាសនិកជនអាចរៀនយូរម្ល៉េះរំលែកធម៌ជាមួយអ្នកដទៃបានទេ?
- ៦. ចំណីនរយើងអាចធ្វើបាន។ ហើយអាត្មាគិតថាពុទ្ធសាសនិកជនភាគច្រើនយល់ចំពោះភាព
ខុសឆ្គងពីការរាងការបង្ខំនិងការរួមរំលែក។ បើមានគេសួរអ្នកអំពីព្រះពុទ្ធសាសនាចូរប្រាប់
ពួកគេ។ អ្នកក៏អាចប្រាប់គេអំពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ដោយគ្មានការសាកសួរ
របស់គេ។ តែបើទាំងដោយកាយឬវាចាដែលគេសំដែងចេញឱ្យអ្នកយល់ថាគេមិនចាប់អារ
ម្មណ៍សោះឡើយ ចូរសំរេចតាមហេតុការណ៍នោះហើយគោរពបំណងប្រាថ្នារបស់គេ។ វាគឺ

សំខាន់ផងដែរដោយចងចាំថាអ្នកធ្វើឱ្យមនុស្សទាំងឡាយដឹងអំពីព្រះធម៌កាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាព
ខ្លាំងឡើង តាមរយៈទង្វើរបស់អ្នកជាជាងតាមរយៈការទេសនាប្រដៅពួកគេ។ ចូរបង្ហាញ
មនុស្សទាំងឡាយឱ្យស្គាល់ធម៌ដោយជានិច្ចជាកាលមានការពិចារណាសន្តានចិត្តល្អ អត់ផង
ទៀងទាត់និងស្មោះស្ម័គ្រ។

ចូរជួយឱ្យព្រះធម៌ចែងចាំងរស្មីតាមរយៈពាក្យពេជ្រនិងទង្វើរបស់អ្នក។ បើយើងម្នាក់ៗអ្នកក៏
អាត្មាចេះនូវធម៌យ៉ាងពិតប្រាកដ អនុវត្តយ៉ាងពេញលេញនិងរួមរំលែកវាប្រកបដោយសន្តាន
ចិត្តទូលាយជាមួយអ្នកដទៃយើងអាចជាប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងចំពោះខ្លួនយើងនិងអ្នកដទៃផងដែរ។

~ ចប់ ~